

ÁLLAMI SZÁMVEVŐSZÉK

ELEMZÉS

A költségvetési politika COVID-19 járvány alatti alakulása
különös tekintettel az ÁFA és az SZJA politikára

2021.

ELEMZÉS

A költségvetési politika COVID-19 járvány alatti alakulása
különös tekintettel az ÁFA és az SZJA politikára

Engedélyező:
Domokos László
Domokos László
elnök

Szerkesztő:

JANIK JÓZSEF projektvezető

Az elemzés elkészítését felügyelte:

SALAMON ILDIKÓ felügyeleti vezető

Készítették:

BÖRÖCZ IMRE számvevő

DR. KISS ESZTER számvevő

Kiadja az Állami Számvevőszék

EL-3132-013/2021.

Az Elemzés
az interneten
a www.asz.hu
oldalon
olvasható.

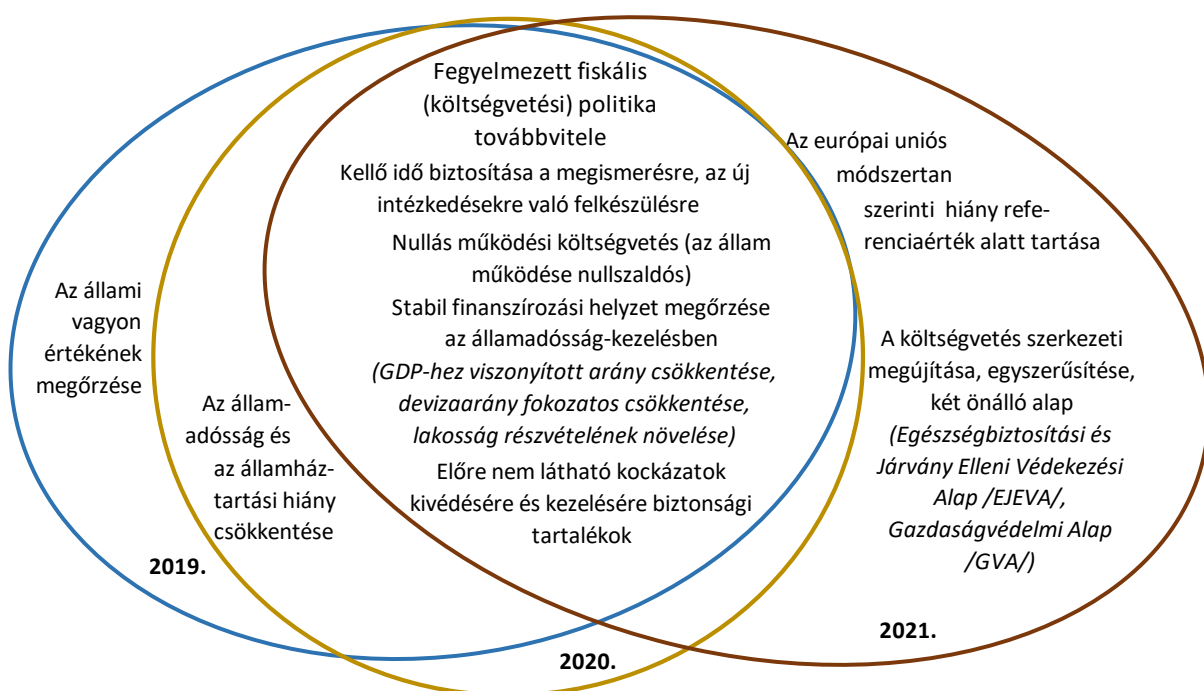
TARTALOMJEGYZÉK

▶	VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	5
▶	BEVEZETÉS	7
▶	AZ ELEMZÉS CÉLJA ÉS MÓDSZERE	8
	Az elemzés háttere, társadalmi indokoltsága	8
▶	1. A KÖLTSÉGVETÉSI POLITIKA, VALAMINT AZ ADÓ- ÉS JÁRULÉKPOLITIKA ALAPVETŐ CÉLKITÚZÉSEI, IRÁNYAI	9
▶	2. EGYES FŐBB KÖLTSÉGVETÉSI MUTATÓSZÁMOK ALAKULÁSA	10
	2.1. Éves bevételek, kiadások és egyenlegek alakulása	10
	2.2. Az adó- és járulékbévételek főbb teljesítési adatainak alakulása	11
▶	3. FŐBB KÖLTSÉGVETÉSI POLITIKAI ÉS ADÓPOLITIKAI INTÉZKEDÉSEK	13
	3.1. Költségvetési politikai intézkedések.....	13
	3.2. Adó- és járulékpólitikai intézkedések.....	15
▶	4. A CÉLSZERŰSÉGI, ILLETVE SZINERGIÁRA IRÁNYULÓ KRITÉRIUMOK TELJESÜLÉSÉNEK ÉRTÉKELÉSE A KÖLTSÉGVETÉSI POLITIKAI INTÉZKEDÉSEK TÜKRÉBEN.....	17
▶	5. A CÉLSZERŰSÉGI, ILLETVE SZINERGIÁRA IRÁNYULÓ KRITÉRIUMOK ALKALMAZHATÓSÁGA AZ ÁFA ÉS AZ SZJA ADÓNEMEK ESETÉBEN	21
▶	FELHASZNÁLT IRODALOM.....	23
▶	MELLÉKLETEK	25
	1. melléklet: Alapvető költségvetés-politikai célok	25
	2. melléklet: Gazdaságvédelmi intézkedések a COVID-19 válság kezelésére	26
	Jogsabályok jegyzéke	37
	Fogalomtár	39
▶	RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE	40

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A költségvetési politika és ahhoz kapcsolódóan az adó- és járulékpolitika jelen elemzés szempontjából lényeges, alapvető irányait és konkrét céljait az évenkénti központi költségvetésről szóló törvények előterjesztései és a konvergencia programok, valamint 2020-tól a COVID-19 járvány miatti veszélyhelyzetben hozott egyes kormányintézkedések tartalmazzák. Az ezek alapján beazonosítható, a központi költségvetés tervezését a járványt megelőzően, és a járvány kezdeti időszakában megalapozó kiemelt költségvetés-politikai szempontokat az 1. ábra szemlélteti.

1. ábra: Kiemelt költségvetés-politikai szempontok a 2019-2021. évek központi költségvetéseinek tervezésénél

Forrás: Az éves központi költségvetési törvényjavaslatok általános indokolásai alapján, ÁSZ szerkesztés

A COVID-19 járvány okozta válság kitörése előtt, a 2019-es központi költségvetés tervezése kapcsán rögzített főbb célok a biztonság megőrzése, a gazdasági növekedés fenntartása, a családok támogatása és a teljes foglalkoztatás elérése voltak. Ezek markánsan tetten érhetők a későbbi, válsággal érintett évek költségvetési tervezésében is csakúgy, mint a válságkezelés érdekében hozott sürgősségi intézkedésekben. Mindez jól tükrözi a kiemelt költségvetés-politikai szempontokat megalapozó hosszú távú gazdaság- és társadalompolitikai prioritások stabilitását és válságállóságát.

Az alapvető költségvetés-politikai szempontok közel azonosak voltak mindhárom év központi költségvetésének tervezésénél. Ugyanakkor a 2020. év őszétől nyilvánvalóvá vált, hogy a következő évre is áthúzódó, tartósan, változó intenzitással fennmaradó járványveszéllyel kell számolni. A negatív társadalmi-gazdasági hatások enyhítése, kivédése, az elhúzódó veszélyhelyzet kezelése az adott helyzethez való rugalmasabb igazodást követelt meg. Így szükségessé vált a célrendszerek és a prioritások felülvizsgálata, a költségvetés alkalmazkodóképességének, rezilienciájának fokozása. A COVID-19 járvány súlyos gazdasági és társadalmi hatásai kezelésének érdekében elkerülhetlenné vált az időleges eltérés az egyensúlyos költségvetés felé tör-

ténő közelítésre, ezzel az államadósság folyamatos, lényeges mértékű csökkentése következetes megvalósítására irányuló prioritástól. Ez a hiányra vonatkozó irányelvek, szabályok Európai Uniók kezelésével is összhangban állt. A költségvetési prioritások válságkezelés irányába való átrendeződése a járvány negatív hatásainak megelőzésére, illetve következményeinek elhárítására a veszélyhelyzet alatt az Országgyűlés által adott felhatalmazás alapján hozott kormányrendeleti szintű döntésekkel a 2020. év tavaszától megindult.

Az adó- és járulékpolitika a válság ideje alatt is következetesen érvényesítette a korábban kialakított alapvető szempontokat, prioritásokat:

- A családok és a munkavállalás támogatását, az élők munkája és a vállalkozások terheinek mérséklését, a foglalkoztatás-, beruházás- és növekedésösztönzést, a feketegazdaság visszaszorítását a megelőző években következetes intézkedésekkel megcélzó rendszer további kiépítése, erősítése;
- Az adórendszer egyszerűsítésének és átláthatóságának folyamatos javítása;
- Az adóeljárási adminisztrációs terhek további csökkentése, az adómorál, az adózók és az adóhatóság kapcsolatrendszerének javítása, továbbá az együttműködés és az önkéntes jogkövetés fokozott ösztönzése.

Az elemzés fókuszában álló áfa¹ és szja² bevételek együttesen a központi költségvetés adó- és járulékbévételeinek mintegy kétharmadát teszik ki. Az ezekből származó költségvetési bevételek a válsággal sújtott 2020-as évben is növekedni tudtak, azonban a két adónem bevételi összegeinek a korábbi években tapasztalt, a gazdasági növekedéssel párhuzamos, jelentős mértékű növekedési üteme megtört.

A válság kezelését célzó intézkedések gazdasági, társadalmi és költségvetés-politikai hatások szempontjából való értékelésének támogatása érdekében az Állami Számvevőszék 10 célszerűségi, illetve szinergiára irányuló kritériumot alakított ki, amelyek az egyes intézkedések céljainak, illetve szinergikus hatásainak megítéléséhez nyújtanak támpontot a költségvetési fenntarthatóság és reziliencia szempontjait alapul véve. Ezeknek a kritériumoknak a relevanciája a válsághelyzet kezelését célzó, valamint a nem közvetlenül arra irányuló, de arra hatással bíró intézkedések értékelése kapcsán egyértelműen igazolható.

Az intézkedések többsége eleget tett az Állami Számvevőszék által kialakított kritériumoknak. Ennek alapján a Kormány intézkedései oly módon szolgálták a COVID-19 járvány okozta válság gazdasági és társadalmi hatásainak enyhítését, hogy egyúttal hozzájárultak az állami és az üzleti szférának a válságot követő időszak kihívásaira történő felkészítéséhez, a versenyképes és fenntartható működés erősítéséhez, és ezzel a gazdasági fejlődés elősegítéséhez.

A környezetkímélő technológia bevezetését, illetve az energia- és anyagfelhasználás csökkentését, mint preferált célt megfogalmazó kritérium kapcsán az elemzés arra a következtetésre jutott, hogy megfontolandó a kritérium kiterjesztése a környezetvédelmi célok általános értelemben történő előmozdítására is.

Az áfa és szja területében az ÁSZ³ kritériumok fele rendelkezik olyan tartalommal, amely az adott adónem tekintetében releváns, az értékelések során egyértelműen alkalmazható elemeket határoz meg. Ez alátámasztja, hogy az ÁSZ kritériumai bár nem teljes körűen, de eredményesen alkalmazhatók az adópolitikai intézkedések értékeléséhez is.

BEVEZETÉS

A költségvetési politika és ezen belül az adó- és járulékpolitika meghatározó jelentőségű a központi költségvetés, tágabb értelemben pedig az államháztartás egészének gazdálkodása szempontjából. A költségvetési politika az elemzés megközelítésében azoknak a szakpolitikáknak (köztük az adó- és járulékpolitikának) az összességét jelenti, amelyek a központi költségvetés (az államháztartás kiadásai és bevételei) megtervezését és végrehajtását a Kormány gazdaság- és társadalompolitikai prioritásainak megvalósítása érdekében meghatározzák, befolyásolják.

A költségvetési politika és ezen belül az adó- és járulékpolitika meghatározó hatást gyakorol a gazdaság egészére, hatással van mind a gazdasági növekedésre, mind pedig az államadósság alakulására. Ezért szerepe a gazdasági válságok kezelésében vitathatatlan.

A COVID-19 járvány okozta gazdasági sokk 2020-tól ráirányította a figyelmet arra, hogy általában a gazdasági válság kezelése számos költségvetési politikai eszköz alkalmazását igényli. A válságkezelés eszközei akkor eredményesek, ha nemcsak a válság túlélését szolgálják, hanem olyan irányú intézkedéseket is magukban foglalnak, amelyek a válságot követő időszakban képesek befolyásolni, elősegíteni a gazdasági növekedést. Ennek értékelését támogatja az Állami Számvevőszék által kidolgozott, tíz pontból álló kritériumrendszer.

Az államháztartás bevételeinek jelentős része adókból és adó jellegű bevételekből származik. Az elemzés által kiemelten kezelt két adónem, az szja és az áfa jelentős súlyt képvisel a költségvetési bevételeken belül. Éves szinten az adó- és járulékbévételek mintegy 44%-át az áfa, közel 24%-át az szja adja, a két adónem együttesen pedig a központi költségvetés összes bevételeinek mintegy 45%-át teszi ki. Az áfa jelentőségét erősítette az utóbbi években a fogyasztási típusú adókat a jövedelem típusú adókkal szemben előtérbe helyező kormányzati politika. Az adó- és járulékpolitika e két adónem területén így kiemelt jelentőségű mind a válság kezelése, mind annak utóélete vonatkozásában.

Az Állami Számvevőszék jelen elemzésével tovább folytatta a költségvetési politikára fókuszáló, az éves központi költségvetések véleményezésére irányuló, illetve a költségvetési politika és a költségvetési tényadatok összefüggésére alapozott, valamint a kifejezetten adóztatással foglalkozó elemzéseinek több éve megkezdett sorozatát. Külön aktualitását a COVID-19 járvány miatti rendkívüli gazdasági helyzet, valamint a kezelésére tett intézkedések összefoglalásának és rendszerezésének igénye adja. Az elemzés kiemelten fókuszál a COVID-19 járvány okozta gazdasági sokk által leginkább sújtott 2020-as évre, amelyhez a bázis- és kiindulási adatokat a 2019. év szolgáltatja. Az aktualitás és a releváns intézkedések teljesebb körű bemutatása érdekében kitekint továbbá 2021-re is.

A jelen elemzés a költségvetési politika és ezen belül az adó- és járulékpolitika által a válság kezelésében alkalmazott eszközöket foglalja össze, rendszerezi és értékeli, figyelemmel az Állami Számvevőszék által kidolgozott kritériumrendszerben meghatározott szempontokra.

AZ ELEMZÉS CÉLJA ÉS MÓDSZERE

Az elemzés célja, hogy képet adjon a COVID-19 járványt megelőző, majd a negatív gazdasági hatások mérséklése érdekében a 2020. évben alkalmazott költségvetési politikai és adópolitikai eszközökről, intézkedésekről, értékelje a számba vett költségvetési politikai és adópolitikai intézkedések illeszkedését az Állami Számvevőszék által kialakított 10 célszerűségi, illetve szinergiára irányuló kritériumhoz, továbbá vizsgálja a kritériumok alkalmazhatóságát az adó- és járulékbévételeken belül meghatározó súlyt képviselő, így az adópolitika indikátorának is tekinthető áfa és szja adónemek tekintetében. Az ÁSZ kritériumok relevanciájának értékeléséhez azoknak az intézkedéseknek a számba vételére is sor került, amelyek nem közvetlenül a gazdaságvédelmi célokat szolgálták, azonban jelentős hatást gyakoroltak a COVID-19 járvány okozta válsághelyzet kezelésére.

Az elemzés a veszélyhelyzethez kapcsolódó hazai jogszabályok, a 2019. és 2020. évi központi költségvetési előirányzatok MÁK⁴ által összeállított havi végrehajtási adatai, a NAV⁵ 2020-as havi adóbevételei jelentései, valamint a KSH⁶ összefoglaló táblagyűjteménye, a STADAT adatainak feldolgozásával készült.

A főbb megalapozó dokumentumok közé tartoztak Magyarország Konvergencia Programjai, a 2019., 2020., 2021. évi központi költségvetésről szóló törvények és azok indokolásai, valamint a 2019. évi zárszámadási törvény. A gazdaságvédelmi válaszintézkedések elért hatásainak, eredményeinek bemutatása a kormányzati közleményekre (<https://koronavirus.gov.hu/intezkedesek>), a fejlesztés- és beruházásösztönző támogatási programok esetén pedig a <https://www.palyazat.gov.hu/doc/243> weboldalon közzétett adatokra, információkra támaszkodott.

Az ITM⁷-től célzott adatbekérésre került sor a Gazdaságvédelmi Akcióterv megvalósítására vonatkozó adatok tekintetében.

Az elemzett időszak a 2019-2020-as éveket fedi le, kitekintéssel a 2021. év aktualitásaira is. Az elemzés a 2021. május végéig rendelkezésre álló adatokat, információkat dolgozta fel.

Az elemzés háttere, társadalmi indokoltsága

A 2020. évben a COVID-19 járvány okozta gazdasági sokk ráirányította a figyelmet, hogy a gazdasági válság kezelése számos költségvetési politikai eszköz alkalmazását igényli. Az Állami Számvevőszék megközelítésében ezek az intézkedések „megtérülő befektetéseknek” tekintendők, amelyek abban az esetben képesek a költségvetési rezilienciát erősíteni és a járvány által felgyorsított változásokat jól menedzselni, amennyiben kettős hatással bírnak: egyrészt segítik a járvány okozta nehézségek enyhítését, másrészt hozzájárulnak ahhoz, hogy a járvány utáni fellendülés során a magyar állam gazdaságos, hatékony és fenntartható módon működjön, illetve az üzleti szféra versenyképesebb legyen. Ennek jegyében az ÁSZ kialakított egy 10 pontból álló kritériumrendszert, amelynek egyik csoportja az intézkedések preferált céljaira, a másik csoportja pedig az intézkedések szinergiájára vonatkozik. Ez a kritériumrendszer támogathatja a döntéshozókat abban, hogy a lehetséges intézkedések széles tárházából azok megvalósítására fókuszáljanak, amelyek leginkább alkalmasak a gazdaság- és társadalompolitikai prioritások érvényesítésére, harmonizálva a költségvetés-politikai szempontokkal is. A kritériumokat az ÁSZ a COVID-19 járvány okozta válsághelyzet fokozódásának kezdetén, 2020. áprilisában eljuttatta a Kormány részére, majd „A válságkezelés értékelésének kritériumrendszere” című tanulmánykötetben (Domokos – Pulay, 2020d) publikálta.

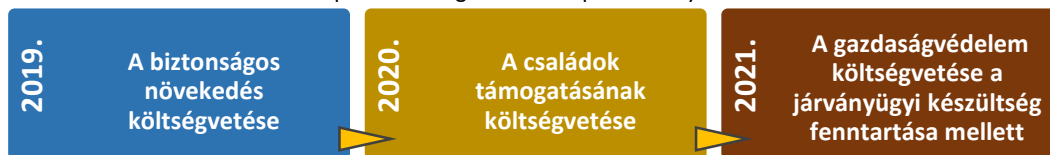
Az elemzés képet nyújt arról, hogy a COVID-19 járvány káros gazdasági hatásainak mérséklését célzó kormányzati intézkedések, költségvetési eszközök milyen elért eredménnyel és központi költségvetési kihatással jártak 2020-ban.

Az elemzés emellett hasznos információkat szolgáltathat a költségvetési folyamatok kapcsán hozott döntések megalapozásához.

1. A KÖLTSÉGVETÉSI POLITIKA, VALAMINT AZ ADÓ- ÉS JÁRULÉKPOLITIKA ALAPVETŐ CÉLKITŰZÉSEI, IRÁNYAI

A 2019-2021. évekre készült központi költségvetések Kormány által meghatározott alapvető irányait az alábbi ábra mutatja be.

2. ábra: A központi költségvetések alapvető irányai a 2019-2021. évekre

Forrás: Az éves központi költségvetési törvényjavaslatok általános indokolásai alapján, ÁSZ szerkesztés

A központi költségvetés tervezésekor a Kormány 2019-re a biztonság megőrzését, a gazdasági növekedés fenntartását, a családok támogatását és a teljes foglalkoztatás elérését tűzte ki célul. A 2020-as évre az ország családbarát helyé tétele („a gyermek az első”), a magyar gazdaság eredményeinek megtartása egy lassuló európai gazdasági környezetben is (gazdaságvédelmi akcióterv), a további gyarapodás legfontosabb előfeltételeként a biztonság prioritást kapott. A 2020. évben a COVID-19 világjárvány következtében kialakult gazdasági recesszió mérséklése, a súlyos társadalmi károk enyhítése, kivédése érdekében a magyar Kormány 2020. március 18-án bejelentette a Gazdaságvédelmi Akciótervet, amely a léptékét tekintve a GDP 29,3 %-át kitevő gazdaságmentő és -élénkítő csomag. Az akcióterv célja a munkahelyek megőrzése, új munkahelyek teremtése, a kiemelt nemzetgazdasági ágazatok megerősítése, a vállalkozások támogatása, a családok védelme. A három ütemű akcióterv intézkedéseinek meghozatala a fent ismertetett célkitűzések mentén történt. A veszélyhelyzet idején, a költségvetésben létrehozott Járvány Elleni Védekezési Alap (JEVA) fejezet, illetve Gazdaságvédelmi Alap (GVA) fejezet előirányzatainak összegét a költségvetési törvény módosításával határozták meg. Létrehozták továbbá az Európai Unióból Érkező Járvány Elleni Támogatások Alapot. A 2021. évre vonatkozó költségvetés fókuszában a járvány elleni védekezés és a COVID-19 járvány által nehéz helyzetbe került gazdaság újraindítása szerepelt, az emberek életének és biztonságának az elsődlegessége mellett.

A felmerülő kihívásokra – így meghatározóan a COVID-19 járvány miatti helyzetre – adott válaszlépések mellett a korábbi alapvető célkitűzések fenntartása és az elért vívmányok megőrzése is évről évre fókuszban maradt. A konvergencia programok szerinti középtávú költségvetési pályákat a 1. melléklet szemlélteti. A járvány hatásainak enyhítése, a veszélyhelyzeti intézkedések az adott helyzethez való rugalmasabb igazodást (reziliencia) tették szükségessé, a fegyelmezett fiskális politika prioritása háttérbe szorult.

A költségvetési hiány, az államadósság, a gazdasági növekedés, a foglalkoztatás és a versenyképesség alakításában is jelentős szerepet vállaló adó- és járulékpolitika folyamatosan érvényesítette a már korábban meghatározott alapvető irányokat, amik elsősorban a következők voltak:

- A családokat, a munkavállalást támogató, az élők munkája és a vállalkozások terheit mérséklő, a foglalkoztatás-, beruházás- és növekedésösztönző, a feketegazdaságot visszaszorító rendszer további kiépítése;
- Az adórendszer egyszerűsítésének és átláthatóságának további javítása;
- Az adóeljárási adminisztrációs terhek további csökkentése, az adómorál javítása, az adózók és az adóhatóság kapcsolatrendszerének javítása, továbbá az együttműködés és az önkéntes jogkövetés további ösztönzése.

Ezek kiegészültek 2020-ban a járványkezelés miatt szükséges átmeneti adóztatási eszközök alkalmazásával. A járvány kedvezőtlen hatásait enyhítő intézkedések a központi költségvetés bizonyos átrendezésével, egyes bevételekről való lemondással, a kiadások esetében többféle támogatás megjelenésével jártak.

2. EGYES FŐBB KÖLTSÉGVETÉSI MUTATÓSZÁMOK ALAKULÁSA

2.1. Éves bevételek, kiadások és egyenlegek alakulása

A központi alrendszer – és kiemelve a központi költségvetés – összes bevételeinek, összes kiadásának és egyenlegének adatait, valamint a változások %-os alakulását mutatja be az alábbi táblázat.

1. táblázat: A központi alrendszer – kiemelve a központi költségvetés – bevételei, kiadásai, egyenlegei (2019-2020. évek terv- és tényadatai, a 2021. év tervadatai, Mrd Ft-ban)

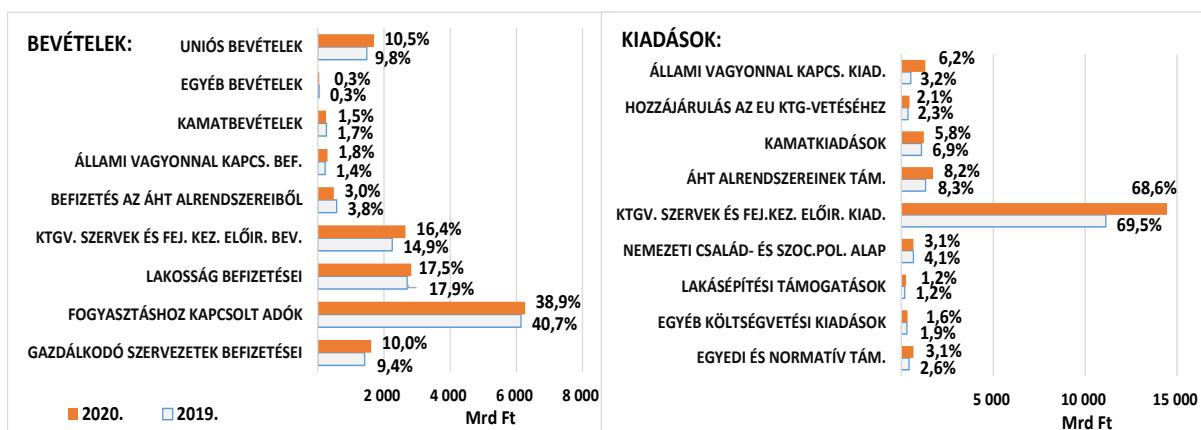
	2019.			2020.			2021. Terv
	Terv	Tény	Tény/Terv (%)	Terv	Előzetes tény	Tény/Terv (%)	
Központi költségvetés							
Bevételek	13 077,9	15 068,3	115,2	14 522,9	16 116,2	111,0	14 629,4
Kiadások	14 063,6	16 000,8	113,8	14 881,8	21 069,7	141,6	16 018,2
Egyenleg	-985,8	-932,5	94,6	-359,0	-4 953,5	1 379,9	-1 388,8
Központi alrendszer (központi költségvetés + elkülönített állami pénzalapok + társadalombiztosítási alapok)							
Bevételek	19 580,4	21 542,2	110,0	21 426,0	22 865,4	106,7	21 974,2
Kiadások	20 578,8	22 670,1	110,2	21 793,0	28 414,0	130,4	23 465,4
Egyenleg	-998,4	-1 127,9	113,0	-367,0	-5 548,6	1 511,8	-1 491,2

Forrás: A 2019-2021. évek központi költségvetéseiről szóló törvények, a 2019. évi központi költségvetési törvény végrehajtásáról szóló törvény és a MÁK költségvetési mérlegadatok alapján, ÁSZ szerkesztés

A 2021. évi költségvetés 2020. július elején elfogadott tervszámai is jelzik, hogy az egyensúlyhoz való fokozatos közelítéstől, vagyis a várható bevételeknél alacsonyabb mértékben növekedő kiadások tervezési gyakorlatától a COVID-19 járvány hatásainak kezelését célzó rugalmas alkalmazkodás érdekében szükséges volt eltérni. Az előzetes tényadatok alapján 2020-ban a központi költségvetés hiánya az előző évi érték több mint ötszörösére (a központi alrendszer egészének hiánya pedig közel ötszörösére) emelkedett, amit a kiadásoknak a bevétel növekedés mértékét többszörösen meghaladó emelkedése okozott. A központi költségvetés tény adataihoz viszonyítva az elkülönített állami pénzalapok és a társadalombiztosítási alapok együttes bevételei ugyan kisebb mértékben nőttek, de a kiadások emelkedése is alacsonyabb mértékű volt. A központi alrendszer hiányának 2019-ben a 17,3%-a, 2020-ban a 10,7%-a nem közvetlenül a központi költségvetésben, hanem az alapoknál – azon belül pedig a társadalombiztosítási alapoknál – keletkezett.

A 2019. év tényadatai és a 2020. év előzetes tényadatai alapján a központi költségvetés bevételeinek és kiadásainak összetételét – a megoszlás mértékének feltüntetésével – a következő ábra szemlélteti.

3. ábra: A központi költségvetés bevételeinek és kiadásainak összetétele (2019-2020. évek)

Forrás: MÁK költségvetési mérlegadatok alapján, ÁSZ szerkesztés

A központi költségvetés bevételein belül mindkét évben összegében és arányában is a fogyasztáshoz kapcsolt adók, a lakosság befizetései, a költségvetési szervek és fejezeti kezelésű előirányzatok bevételei voltak a legjelentősebbek (együtt a bevételek közel háromnegyedét adták). A lakossági befizetések és a fogyasztáshoz kapcsolt adók 2019-ről 2020-ra nőttek ugyan, de az összes bevételen belüli arányuk csökkent.

A központi költségvetés kiadásainak mindkét évben több mint kétharmada a költségvetési szervek és fejezeti kezelésű előirányzatok kiadása volt. A további kiadások mindegyik csoportja a tíz százalékos arány alatt maradt 2019-2020. években.

2.2. Az adó- és járulékbefvételek főbb teljesítési adatainak alakulása

A központi alrendszer adó- és járulékbefvételeinek alakulását a 2019. évi tény és a 2020. évi előzetes tény adatok alapján az alábbi ábra mutatja be.

4. ábra: A központi alrendszer csoportosított adó- és járulékbefvételeinek alakulása

Központi költségvetés bevételei				
2019:		15 068,3 Mrd Ft (100%)		
2020:		16 116,2 Mrd Ft (100%)		
Változás 2019-ről 2020-ra:		+7,0%		
GAZDÁLKODÓ SZERVEZETEK BEFIZETÉSEI	FOGYASZTÁSHOZ KAPCSOLT ADÓK	LAKOSSÁG BEFIZETÉSEI	A három együtt:	
2019:	1 414,4 Mrd Ft (arány: 9,4%)	6 140,1 Mrd Ft (arány: 40,7%)	2 698,3 Mrd Ft (arány: 17,9%)	10 252,8 Mrd Ft (arány: 68,0%)
2020:	1 610,8 Mrd Ft (arány: 10,0%)	6 267,5 Mrd Ft (arány: 38,9%)	2 827,0 Mrd Ft (arány: 17,5%)	10 705,3 Mrd Ft (arány: 66,4%)
Változás 2019-ről 2020-ra:				
+13,9% (aránynál:+0,6 %-pont)	+2,1% (aránynál:-1,8 %-pont)	+4,8% (aránynál:-0,4 %-pont)	+4,4% (aránynál:-1,6 %-pont)	
Egyes elkülönített állami pénzalapok, társadalombiztosítási alapok bevételét jelentő adó- és járulékok, hozzájárulások		2019:	5 611,5 Mrd Ft	
		2020:	5 471,6 Mrd Ft	
		Változás 2019-ről 2020-ra:	-2,5%	

Forrás: MÁK költségvetési mérlegadatok alapján, ÁSZ szerkesztés

A COVID-19 járvány kedvezőtlen hatása a központi költségvetés bevételeire a fogyasztáshoz kapcsolt adók alacsony növekedési üteme és összes bevételhez viszonyított arányuk csökkenése tekintetében is szembeűnő. Az egyes elkülönített állami pénzalapok és a társadalombiztosítási alapok (a központi alrendszer további elemei) bevételét jelentő adók és járulékok, hozzájárulások legjelentősebb mértékű tételei közül a COVID-19 járvány bevételcsökkentő hatását a társadalombiztosítási alapokat megillető szociális hozzájárulási adó és a járulékok visszaesése okozta.

A jelentős (50 Mrd Ft-ot meghaladó) adó jellegű bevételek alakulását mutatja be a következő táblázat.

2. táblázat: A központi alrendszer egyes kiemelt adó- és járulékbefvételeinek alakulása

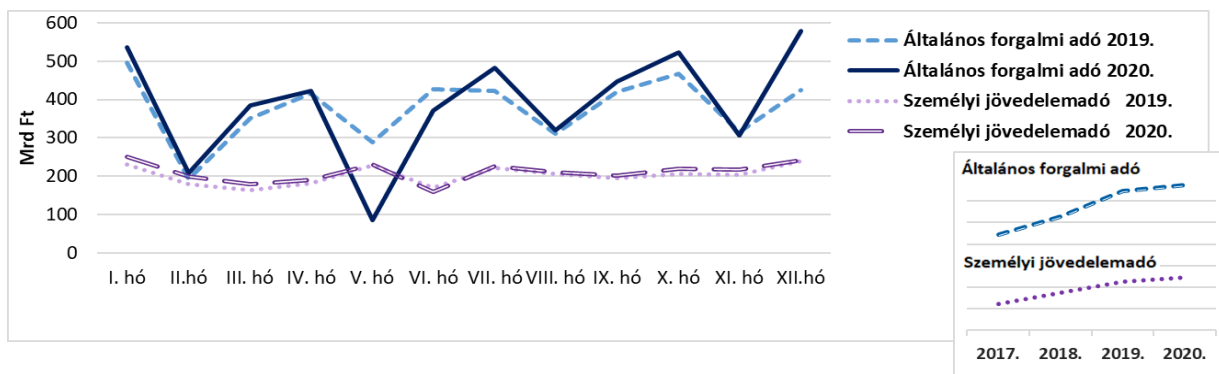
Adónemek	2019.			2020.			Tény(előzetes) 2020/2019.
	Terv	Tény	Tény/Terv	Terv	Előzetes tény	Tény/Terv	
	Mrd Ft		%	Mrd Ft		%	
Társasági adó	399,5	303,3	75,9	501,1	406,5	81,1	134,0
Energiaellátók jövedelemadója	59,1	26,6	44,9	74,3	63,6	85,6	239,6
Pénzügyi szervezetek különadója	52,9	56,7	107,2	65,0	120,5	185,4	212,6
Kisadózók tételes adója	135,7	158,5	116,8	192,6	158,2	82,1	99,8
Kisvállalati adó	49,8	70,5	141,6	87,6	83,4	95,2	118,3
Közműadó	55,0	54,5	99,1	54,0	52,5	97,2	96,3
Általános forgalmi adó	4 290,4	4 532,4	105,6	4 969,7	4 669,0	93,9	103,0
Jövedéki adó	1 140,9	1 176,4	103,1	1 226,4	1 196,0	97,5	101,7
Távközlési adó	52,2	53,5	102,6	54,0	56,7	105,0	105,9
Pénzügyi tranzakciós illeték	228,1	243,4	106,7	226,3	217,8	96,2	89,5
Biztosítási adó	67,4	82,5	122,3	98,0	98,5	100,6	119,5
Személyi jövedelemadó	2 361,0	2 424,6	102,7	2 608,9	2 527,7	96,9	104,3
Lakossági illeték befizetések	192,4	215,6	112,0	229,5	207,2	90,3	96,1
Gépjárműadó	47,8	50,4	105,4	51,5	85,3	165,7	169,4
Szociális hozzájárulási adó és járulékok (TB alapokat megillető)	5 123,7	5 027,3	98,1	5 344,1	4 953,4	92,7	98,5

Forrás: KSH STADAT 3.7.3. és MÁK költségvetési mérlegadatok alapján, ÁSZ szerkesztés

A táblázat Tény/Terv mutatói 2020 vonatkozásában csaknem minden adónem tekintetében a tervnél alacsonyabb teljesülést mutatnak. Ez tükrözi a COVID-19 járvány hatását, ideértve a 2020-ban meghozott, költségvetési bevételek mérséklését eredményező intézkedéseket is. Ugyanakkor a 2020/2019 teljesülési arány mutatók jól jelzik, hogy a Kormány által megkezdett adópolitika következetes folytatásának eredményeként még a válság körülményei között is növekedni tudtak a legtöbb adónem bevételi összegei.

A táblázat adataiból jól látható, hogy az elemzés fókuszában álló két adónem jelentős súlyt képvisel a költségvetési bevételeken belül. Éves szinten az adó- és járulékbevételek mintegy 44%-át az áfa, közel 24%-át az szja adja stabilan, míg a két adónem együttesen a központi költségvetés összes bevételének mintegy 45%-át teszi ki. A két adónem 2019-2020 közötti alakulását a havi szintű változásokat és az éves emelkedések ívét jelezve mutatja a következő ábra.

5. ábra: Az áfa és az szja bevételek havi alakulása 2019-ben és 2020-ban, illetve éves szinten 2017-2020 között

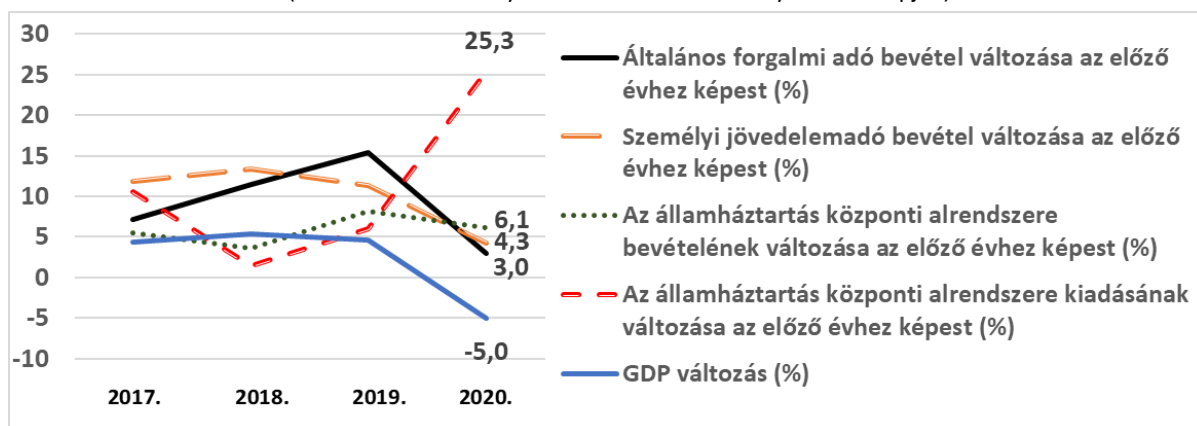

Forrás: KSH STADAT 3.7.3. alapján, ÁSZ szerkesztés

A havi adóbevételek alakulásából úgy tűnhet, hogy csak a havi szezonálisok élesedése következett be. A 2017-2019-es éves adatok tendenciájához való viszonyítás jól mutatja viszont, hogy a két adónem éves bevételi gazdasági növekedéssel párhuzamos, jelentős mértékű növekedésének üteme tört meg 2020-ban.

Az áfa és szja bevételek, a központi alrendszer összes bevételei és kiadásai középtávú, 2017-2020 közötti változását, valamint a gazdasági növekedés ezen évek alatti alakulását szemlélteti a következő ábra.

6. ábra: Az áfa és szja bevételek, az államháztartás központi alrendszere teljes bevételei és kiadásai éves változása, valamint a gazdasági növekedés alakulása (2017-2019. évek tény és 2020. évi előzetes tény adatok alapján)

Forrás: MÁK költségvetési mérlegadatok és KSH adatok alapján, ÁSZ szerkesztés

A kiemelt mutatók kedvezőtlen irányú változásának mértéke eltérő. A negatívvá vált gazdasági növekedés mellett ugyan visszaesett különösen az áfa és ennél valamivel kevésbé az szja bevétel növekedési üteme, valamint az államháztartás központi alrendszere teljes bevételének emelkedése, de e bevételek nem csökkentek 2020-ban az előző évhez képest. Az igazán kiugró adat az államháztartás központi alrendszere teljes kiadása emelkedésének dinamikája. Látható, hogy a költségvetési bevételek és kiadások közötti olló jelentős nyílása alapvetően a kiadások megugrásának a következménye.

3. FŐBB KÖLTSÉGVETÉSI POLITIKAI ÉS ADÓPOLITIKAI INTÉZKEDÉSEK

3.1. Költségvetési politikai intézkedések

A 2019. év alapvető költségvetés-politikai célkitűzéseinek és az alkalmazott eszközöknek az áttekintését az alábbi ábra mutatja.

7. ábra: A 2019. évi költségvetés-politikai prioritások és teljesülésük

Költségvetés-politikai prioritások:	Cél elérése, illetve az azt szolgáló alapvető intézkedések:
➔ GDP-arányos költségvetési hiány csökkentése	A tény 2,0% volt, ami 0,1 százalékponttal alacsonyabb, mint az előző évben.
➔ az államadósság mérséklése	A bruttó államadósság (a GDP százalékában) 66,3% volt, ami 4,5 százalékponttal alacsonyabb, mint az előző évben.
➔ kiegyensúlyozott gazdasági növekedés biztosítása	A GDP volumenindex 4,6% volt, ami 0,8 százalékponttal maradt el az előző évitől (az adott világgazdasági környezetben kiegyensúlyozott volt).
➔ foglalkoztatás bővítése ➔ versenyképesség javítása	Költségvetés bevételi oldalon különösen az adó- és adóadminisztrációs terhek csökkentése Költségvetés kiadási oldalon alapvetően az uniós támogatások mellett a hazai források beruházások felgyorsulása ("Modern Városok Program"), a Családvédelmi Akcióterv újabb elemei, amelyek beruházásösztönző hatásúak is, az életpályamodellek és bérnövelő intézkedések folytatása
Az erőteljesebb munkaerőpiac, az élénkülő fogyasztás, a korábban indított gazdaságfehérítést szolgáló intézkedések, a kedvező gazdasági folyamatok növelték az adóalapokat, az adó- és járulékcsoökkentések hatását ellentételezték. Az uniós módszertan szerint, 2019-ben 1299 Mrd Ft-tal több volt az adó- és járulékbévelet, mint a korábbi évben (244 Mrd Ft-tal lett magasabb a személyi jövedelemadó bévelet, 397 Mrd Ft-tal az általános forgalmi adó bévelet).	

Forrás: Magyarország Konvergencia Programja 2020-2024. információi és KSH STADAT 21.1.1.1. adatok alapján, ÁSZ szerkesztés

A 2019. évben a GDP-arányos költségvetési hiányt és az államadósságot is sikerült mérsékelni a megelőző évhez képest, a gazdasági növekedés – bár az előző évi szintnél valamivel alacsonyabban, de – biztosított volt. A központi költségvetés bevételi és kiadási oldala egyaránt hatást gyakorolt elsősorban az adóztatás, a bértörvény, a beruházások, a családvédelmi intézkedések révén a fent bemutatott három elsődleges prioritás eléréséhez és egyben a további két prioritás – foglalkoztatás bővítése és versenyképesség javítása – részben rövid távú eléréséhez, de emellett hosszabb távú fenntartása feltételeinek megteremtéséhez is.

A 2020-as év célkitűzései és intézkedései az év tavaszától a COVID-19 járvány miatti válság hatásainak kezelését helyezték a fókuszba. A gazdaságvédelmi csomag kapcsán a Kormány három költségvetési alapot hozott létre: a Járvány Elleni Védekezési Alapot (JEVA kezdő keret: 643 Mrd Ft), a Gazdaságvédelmi Alapot (GVA kezdő keret: 1366 Mrd Ft), illetve az Európai Unióból Érkező Járvány Elleni Támogatások Alapot (kezdő keret: 0). A Járvány Elleni Védekezési Alap fedezte a járványügyi védekezéssel kapcsolatos többletkiadásokat, biztosította az egészségügyi ellátórendszer kapacitás-bővítéséhez, működtetéséhez szükséges forrásokat. Az alap feltöltésére 2020. május 1-jétől új források kerültek bevezetésre: a kiskereskedelmi adó és a pénzügyi szektor hozzájárulása. A gépjárműadó az önkormányzatoktól a központi költségvetésbe átirányított része (40%) is az alap forrását képezte. A járvány második hullámának kitörése következtében az alap terhére a 2020. év során 1027,4 Mrd Ft került kifizetésre, amely 384,4 Mrd Ft-tal haladta meg a kezdeti tervszámot. A gazdaságvédelmi intézkedések finanszírozásában a Gazdaságvédelmi Alap játszott meghatározó szerepet, amelynek forrása a költségvetési fejezetektől való átcsoportosítással teremtődött meg.

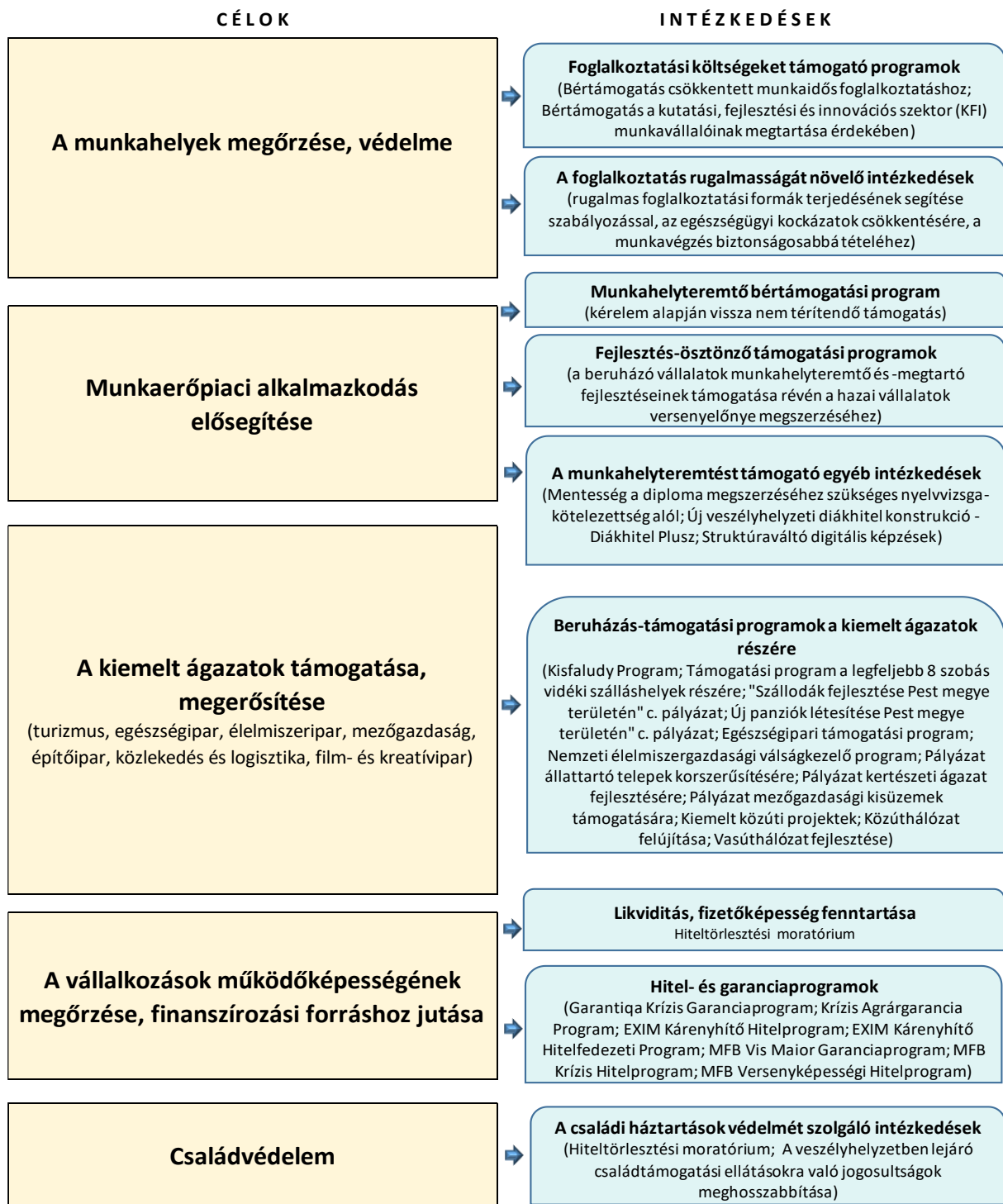
A 2020. évi gazdaságvédelmi intézkedések GDP-hez viszonyított aránya Magyarország Konvergencia Programja 2021-2025 információi alapján a következők szerint alakult:

- ➔ Közvetlen költségvetési kiadással nem járó intézkedések (hitelmoratórium, újonnan indult tőke-, garancia- és hitelprogramok, NHP⁸ Hajrá) 17,2%;

- ◀ Költségvetési kiadással járó intézkedések 12,1% (ebből: 8,4% GVA kiadás, 2,2% JEVA kiadás, 0,9% adóügyi és járulékokkal kapcsolatos intézkedések, díjak elengedése, 0,6% munkahelyvédelmi, munkahelyteremtő, képzési támogatások).

A 2020. évi intézkedések típusait és azok alapvető céljait, a fő intézkedéscsoportokat, programokat – az adó- és járulékpólitikai intézkedések nélkül, mivel azokkal az elemzés külön, kiemelten foglalkozik a későbbiekben – az alábbi ábra mutatja be.

8. ábra: A COVID-19 járvány miatti válsághelyzet kezelésére szolgáló intézkedéstípusok és azok alapvető céljainak, a fő intézkedéscsoportoknak, programoknak a szemléltetése, az adó- és járulékpólitikai eszközök nélkül

Forrás: ÁSZ szerkesztés

Az elemzés 2. melléklete az intézkedéscsoportok tartalmát az adó- és járulékpolitikai intézkedésekkel együtt részletezi, bemutatja a költségvetési hatásokat és az intézkedések eredményeit.

3.2. Adó- és járulékpolitikai intézkedések

A COVID-19 járvány miatti helyzet kezelése eszközrendszerének a támogatások és különféle szabályozások mellett lényeges elemét képezték az adó- és járulékpolitika körébe tartozó intézkedések. Ezek beletartoztak a válsághelyzet kezelésére szolgáló – az elemzés 8. ábrájában bemutatott – intézkedéstípusok rendszerébe és azok alapvető céljaihoz illeszkedtek. A központi költségvetés bevételi oldalát meghatározó főbb adó- és járulékpolitikai intézkedéseket mutatja be – a COVID-19 járvány miatti veszélyhelyzetet megelőző évre és az azt követő időszakra – az alábbi táblázat.

3. táblázat: A főbb adó- és járulékpolitikai intézkedések a 2019. és 2020. évekre

2019. évi változások	2020. évi, illetve ezt követő hatályú, döntően a COVID-19 járvány kezelésével összefüggő változások	
<i>A minimálbér és garantált bérminimum korábbi bérmegállapodás nyomán növekedett (8%-kal), ami befolyásolta az adó- és járulékalapot.</i>	Munkahelyek védelme	Foglalkoztatás támogatása
<i>Nagyvállalkozások adminisztrációs terhei csökkentésre kerültek (társasági adózásban csoportadózás).</i>	Munkáltatói közterhek alóli mentesség a járványügyi veszélyhelyzetnek leginkább kitett ágazatok vállalkozásai részre.	2020. július 1-től a nyugdíj melletti munkavégzés járulék és szociális hozzájárulási adó alól mentessé vált.
<i>Nagyobb méretű vállalkozásoknál a fejlesztési tartalék maximális értékhatára emelkedett (10 Mrd Ft-ra), a decemberi adóelőleg-kiegészítési és -feltöltési kötelezettség megszűnt.</i>	Kisadózó vállalkozások tételes adója (KATA) szerint adózó egyes szolgáltatások esetén az adófizetési kötelezettség átmeneti elengedése.	Családvédelem
<i>Kisvállalati adónál (KIVA) emelkedtek a válasszthatóság és az adóalanyiság megszűnésének értékhatárai (1 Mrd Ft-ra, 3 Mrd Ft-ra).</i>	Július 1-től a szociális hozzájárulási adó kulcsának további csökkenése 17,5%-ról 15,5%-ra.	2020. január 1-től a legalább négy gyermeket nevelő nők a teljes gazdaságilag aktív életpályájuk alatt mentesülnek az SZJA megfizetése alól.
<i>Pénzügyi szervezetek különadója hatálya szűkült, egyes esetekre az adókulcs felső mértéke csökkent (0,20%-ra), a balaseti adó és a biztosítási adó összevonásra került.</i>	Kiemelt ágazatok támogatása, megerősítése	2020. július 1-től a családi járulékkedvezmény a 4 járuléknemből létrejött társadalombiztosítási járulék (18,5%) teljes összegéből levonható.
<i>ÁFA alanyi adómentesség emelkedett (12 M Ft-ra).</i>	Célzott általános forgalmi adó csökkentések (5%-ra); szálláshely szolgáltatásnál, novembertől a veszélyhelyzet végéig az elvitelre történő, vagy házhoz szállítással értékesített étel- és italforgalomnál, július 22-től a rozsdávezetekben épülő 150 m² alatti lakóingatlanok értékesítésénél.	2021. január 1-től az új építésű ingatlanok értékesítési áfája 27%-ról 5%-ra csökkent. Alkalmazható 2022. év végéig, építési engedély esetén 2026. év végéig.
<i>További termékek (UHT, ESL tejek) kedvezményes (5%-os) ÁFA-körbe kerültek.</i>	Turizmusfejlesztési hozzájárulás 2020. március 1-től 2021. december 31-ig történő felfüggesztése és az idegenforgalmi adó 2020. április 1-től a veszélyhelyzet végéig történő elengedése.	Vállalkozások likviditásának segítése, adminisztráció csökkentés
<i>Munkaadókat terhelő szociális hozzájárulási adót nem kellett fizetni a saját jogú nyugdíjas munkavállalóra, a II. félétől pedig az adó mértéke csökkent (2%-ponttal).</i>	A SZÉP Kártya kedvezményei (keretösszeg növelése és SZOCHO teher törlése 2020. április 22-től 2021. június 30-ig, alszámlák közötti átjárhatóság 2021. év végéig).	- Iparüzési adónál 2020-ban eltörlésre került az adóelőleg-kiegészítés, 2021-től az adó mértéke 2%-ról 1%-ra széles körben csökkent. - Több adó és járulék bevallásának és megfizetésének határideje négy hónappal meghosszabbításra került (2020. szeptember 30-ig).
<i>Nőtt a népegészségügyi termékadó és a köteles termékek köre bővült.</i>	Vállalati adókönyvités	- 2020-ban a NAV a kkv-kat megillető, visszaigényelt áfa kiutalási határidejét csökkentette (2021-ben is). - 2020 tavaszán egy alkalommal a vállalkozások egy adónem tekintetében adómérséklést kérhettek, illetve 12 havi részletfizetést, vagy 6 havi pótlékmentes halasztást. - A 2019. évi beszámoló leadási, megküldési határideje 2020. szeptember 30-ig meghosszabbításra került.
kifejezetten COVID-19 járvány miatti intézkedés	Társasági adónál 2020-ban a fejlesztési tartalék nyereségárányos 50%-os korlátja eltörlésre került. (felső határ: 10 Mrd Ft, ami 2021-től megszűnt.)	
a COVID-19 járvány miatti előrehozott intézkedés	KIVA-nál 2020. január 1-től az adókulcs 13%-ról 12%-ra csökkent. 2021-től további 1 százalékpontos csökkenés, az adókulcs 11%. A bevételi értékhatár 1 Mrd Ft-ról 3 Mrd Ft-ra, a megszűnési korlát 3 Mrd Ft-ról 6 Mrd Ft-ra nőtt.	

Forrás: ÁSZ szerkesztés

Lényeges egyéb – a COVID-19 járvánnyal összefüggő intézkedéstípusok körébe nem tartozó – változások is voltak 2020-ban: július 1-től a munkát terhelő egyéni járulékok egyszerűsödtek (egységes társadalombiztosítási járulék), továbbá az online számla adatszolgáltatási kötelezettség kiterjesztésre került.

Az intézkedéseket áttekintve egyértelmű, hogy a COVID-19 járvány előtti évben az adó- és járulékszabályokban végrehajtott változtatások következetesen illeszkedtek a hosszabb távra irányadó alapvető szempontokhoz, prioritásokhoz. A családok, a munkavállalás támogatása, az élőmunka és a vállalkozások terheinek mérséklése, a gazdaság fehéritése, az adórendszer egyszerűsítése, átláthatóságának javítása és az adó-adminisztrációs terhek csökkentése a COVID-19 járvány kitörését követő veszélyhelyzetben is folytatódott, és további ezekhez alapvetően illeszkedő intézkedések születtek. A táblázatból kitűnik, hogy a járványhelyzet kezelésének szempontja egyértelműen az adó- és járulékpolitikában is érvényesítendő céllá vált, és a korábbi évekhez képest nagyobb számú intézkedést tett szükségessé.

4. A CÉLSZERŰSÉGI, ILLETVE SZINERGIÁRA IRÁNYULÓ KRITÉRIUMOK TELJESÜLÉSÉNEK ÉRTÉKELÉSE A KÖLTSÉGVETÉSI POLITIKAI INTÉZKEDÉSEK TÜKRÉBEN

A költségvetési fenntarthatóság olyan költségvetések sorozata, amelyek fedezetet nyújtanak a jelen generációk közjavak iránti szükségleteinek kielégítéséhez, és egyúttal növelik a jövő generációk képességét és lehetőségét saját jövőbeni szükségleteik kielégítéséhez (Domokos – Pulay, 2020c). Ennek kapcsán a hazai és uniós normák mellett indokolt további, a fenntarthatóságot és a rezilienciát erősítő követelményeket is figyelembe venni.

Az Állami Számvevőszék megközelítésében a COVID-19 járvány gazdasági hatásainak kezelése érdekében hozott intézkedések „megtérülő befektetéseknek” tekintendők, amelyek kettős hatással bírnak: egyrészt segítik a járvány okozta nehézségek enyhítését, másrészt hozzájárulnak ahhoz, hogy a járvány utáni fellendülés során a magyar állami, illetve az üzleti szféra versenyképesebb legyen, és fenntartható módon működjön. Ugyanakkor a veszélyhelyzeti válságkezelésben a problémák rövid távú kezelését célzó költségvetési intézkedések is elengedhetetlenek. (Domokos, 2020a)

Az Állami Számvevőszék a költségvetési reziliencia erősítése és a járvány által felgyorsított változások jó menedzselése jegyében 10 kritériumot határozott meg, amelyek közül öt az intézkedések támogatandó céljainak, további öt pedig az intézkedések szinergiájának megítéléséhez szolgál támpontul a költségvetési fenntarthatóság és a reziliencia szempontjából (Domokos, 2020b).

Az elemzés megvizsgálta, hogy milyen módon illeszthetőek az egyes ÁSZ kritériumok a COVID-19 járvány hatásainak kezelése érdekében alkalmazott intézkedésekhez, amelynek összefoglaló értékelését az alábbi táblázat szemlélteti.

4. táblázat: Az ÁSZ kritériumok és a 2020-as gazdaságvédelmi intézkedések illeszkedésének értékelése

(✓ = az intézkedések között található olyan, amely illeszkedik a kritériumhoz)

Az intézkedés preferált céljainak kritériumai:		Költségvetési politika
1.	A humán erőforrás képzettségi hiányosságainak megszüntetése, a foglalkoztatás rugalmasságának javítása.	✓
2.	Környezetkímélő technológia bevezetése, illetve az energia- és anyagfelhasználás csökkentése.	✓
3.	A digitalizáció vívmányainak széleskörű elterjesztése, bevezetése állami és/vagy üzleti területen. Ideértve az ezt elősegítő képzést, továbbképzést, szabályozási és jogalkotási kezdeményezést is.	✓
4.	A gazdasági és az állami szereplők tevékenységeinek hatékonyságát, termelékenységét jelentősen javító fejlesztések (munkafolyamat felülvizsgálat, gépesítés és technológia fejlesztés a nagy hozzáadott értékű területeken, és különösen a nagy létszámot foglalkoztató, betanított munkát igénylő, rutinszerű műveletekből felépülő tevékenységek területén).	✓
5.	A kritikus infrastruktúra fejlesztése, nemzeti irányításának erősítése.	✓
Az intézkedés szinergiájára vonatkozó kritériumok:		
6.	Az intézkedés fenntartható módon hozzájárul az adóegyszerűsítéshez, a gazdaság kifehéritéséhez, az állami működés integritásának erősítéséhez.	✓
7.	Az intézkedés javítja az államnak az igazgatási hatékonyságát.	✓
8.	Az intézkedés felgyorsítja a közszolgáltatások célszerű, hatékony és gazdaságos működését célzó változásokat (például a méretgazdaságosság térnyerése).	✓
9.	Az intézkedés visszaszorítja az állam kevésbé indokolt, esetenként pazarló kapacitását (vagyon és létszám, esetleg támogatás felszabadítása).	✓
10.	Az intézkedés ösztönzi és/vagy elismeri az állampolgárok kockázatkezelő, megelőzés orientált és tervezés alapú gondolkodását, öngondoskodását.	✓

Forrás: ÁSZ szerkesztés

Részletes értékelés

1. kritérium: Az intézkedés preferált célja a humán erőforrás képzettségi hiányosságainak megszüntetése, a foglalkoztatás rugalmasságnak javítása.

A gazdasági növekedés egyik legfontosabb tényezője a megfelelően képzett, minőségi munkaerő. A versenyképes munkaerő-kínálat biztosítása érdekében kiemelten fontos az egyes szakmák esetében a gazdaság gyorsan változó igényeit kiszolgálni tudó szakmai tartalmak megújítása, valamint új kompetenciák megszerzése.

Ennek a célnak több intézkedés is megfeleltethető: A „**struktúraváltó digitális képzések**” program keretében meghatározott szakmák esetében digitális tananyagfejlesztés valósul meg, továbbá struktúraváltó támogató képzések zajlanak a digitális gazdaság működtetéséhez szükséges informatikusi kapacitáshiány megszüntetése, valamint a mikrovállalkozások és a kkv-k munkavállalóinak digitális kompetencia-fejlesztése érdekében. A **Diákhitel Plusz konstrukció** ösztönzőleg hat a továbbképzési, átképzési kezdeményezésekre. A **táv munka esetében a veszélyhelyzetre rugalmasan reagáló korszerű szabályok megalkotásával** a Kormány megkönnyítette ezen munkavégzési forma alkalmazását, amely hozzájárul egyrészt az egészségügyi kockázatok jelentős csökkentéséhez, másrészt a foglalkoztatás rugalmasságának növeléséhez.

2. kritérium: Az intézkedés preferált célja a környezetkímélő technológia bevezetése, illetve az energia- és anyagfelhasználás csökkentése.

Az energiahatékonysági célú támogatási programok egyrészt elősegítik a beruházások fellendülését, másrészt a fenntartható fejlődés érdekében tett kormányzati környezetvédelmi célkitűzések elérését.

A környezetkímélő technológia bevezetése, illetve az energia- és anyagfelhasználás csökkentése érdekében 2020-ban a következő főbb fejlesztés-ösztönző támogatási programok kerültek meghirdetésre:

- **A mikrovállalkozások és a kkv-k modern üzleti és termelési kihívásokhoz való alkalmazkodását segítő fejlesztések támogatása - GINOP⁹-1.2.8-20 és VEKOP¹⁰-1.2.6-20**
Cél: azon mikrovállalkozások és kkv-k részére **megújuló energiaforrást hasznosító technológiák bevezetésére** irányuló fejlesztés-támogatás, amelyek vállalták, hogy megtartják munkahelyeik 90%-át.
A támogatás területe: GINOP: a Közép-magyarországi régió kivételével az ország teljes területén, VEKOP: a Közép-magyarországi régióban (Budapest, Pest megye) megvalósuló fejlesztések.
- **Energiahatékonysági fejlesztéseket kiszolgálni képes mikrovállalkozások és kkv-k technológia-fejlesztése és kapacitásbővítése (GINOP-1.2.11-20)**
Cél: a zöldgazdasághoz kapcsolódó fejlesztések gyártói oldalát képviselő feldolgozóipari mikrovállalkozások és kkv-k részére **az ipari tevékenységek környezetkárosító hatásainak csökkentése** érdekében új technológiai rendszerek és kapacitások kialakítására, robottechnológia alkalmazására, intelligens gyártás megoldások beszerzésére irányuló fejlesztés-támogatás.
- **Versenyképesség-növelő támogatási program (VNT2020-1)**
Cél: a feldolgozóipari és az üzleti szolgáltató szektor azon közép- és nagyvállalkozásai **új, környezetkímélő technológiák bevezetésére** irányuló hazai beruházásainak támogatása, amelyek vállalták, hogy a munkavállalói létszámukat a beruházás befejezéséig megtartják.

A vállalati adókönyvtételek közül **a társasági adó** esetében a fejlesztési tartalék nyereségarányos 50%-os korlátjának eltörlése a fejlesztésekre irányuló beruházási hajlandóságot ösztönzi.

A káros környezeti hatások felszámolására irányuló beruházási törekvéseket támogatja a rozsdaovezetekben épülő új, 150 m² alatti lakóingatlanok értékesítésére 2020. júliustól bevezetett kedvezményes, 5%-os áfa-kulcs. Az adóintézkedés elősegíti a jellemzően használaton kívüli, egykori ipari területek rehabilitációját, funkcióváltását, hozzájárulva ezzel a lakáskínálat számottevő bővüléséhez. Ezen célzott áfa-csökkentő intézkedés tükrében felvetődik, hogy **megfontolandó a kritérium szélesebb körű, általánosan a környezetvédelmi szempontok érvényesülésének irányába történő orientációra való, kiterjesztett értelmezése.**

3. kritérium: Az intézkedés preferált célja a digitalizáció vívmányainak széleskörű elterjesztése, bevezetése állami és/vagy üzleti területen. Ideértve az ezt elősegítő képzést, továbbképzést, szabályozási és jogalkotási kezdeményezést is.

A kkv-k digitalizációjának az erősítése elősegíti a hazai vállalatok hozzáadott értékének és termelékenységének növelését, amelyet a „**struktúraváltó digitális képzések**” program képzésekkel támogat a mikrovállalkozások és kkv-k munkavállalóinak digitális kompetencia-fejlesztése érdekében. **A csökkentett munkaidős foglalkoztatás esetében** a bérkiegészítő támogatás nyújtásának feltétele volt, hogy a munkavállaló **az egyéni fejlesztési időben** (munkaidő-csökkenés 30%-a) a munkáltató rendelkezésére álljon, amely időtartam alatt **továbbképzésben vehetett részt**.

Jelentős digitalizációs vívmánynak tekintendő **az online számla adatszolgáltatási kötelezettség**, amelynek 2020. júliusi, valamint 2021. januári lépcsőzetes **kiterjesztésével** gyakorlatilag a gazdasági élet teljes adatforgalma látható vált a NAV számára. A kiterjesztett online számlarendszer hozzájárul az eÁfa bevallás-kiajánlási rendszer 2021. év során történő bevezetéséhez. Az áfabevallás-tervezet NAV általi elkészítése jelentősen mérsékelheti mintegy 500 ezer vállalkozás adminisztrációs terheit.

4. kritérium: Az intézkedés preferált célja a gazdasági és az állami szereplők tevékenységeinek hatékonyságát, termelékenységét jelentősen javító fejlesztések (munkafolyamat felülvizsgálat, gépesítés és technológia fejlesztés a nagy hozzáadott értékű területeken, és különösen a nagy létszámot foglalkoztató, betanított munkát igénylő, rutinszerű műveletekből felépülő tevékenységek területén).

A vállalkozások tevékenységeinek hatékonyságát, termelékenységét jelentősen javító fejlesztések elősegítése érdekében 2020-ban beruházás-ösztönző támogatási programok kerültek meghirdetésre:

- **Kiemelt növekedési potenciállal bíró kkv-k komplex fejlesztéseinek támogatása (GINOP-1.2.7-20)**
Cél: a nagy növekedési potenciállal rendelkező mikrovállalkozások és kkv-k hatékonyságának, eszköz- és tőkeellátottságának javítása, a termékek és szolgáltatások könnyebb exportpiacra vitele érdekében **a szervezet-, folyamat- és menedzsmentfejlesztésre, technológiafejlesztésre, gyártási licenc, know-how beszerzésére** irányuló beruházás-támogatás.
- **Szállodák fejlesztése Pest megye területén**
Cél: A Pest megyei vállalkozások esetében a szálláshelyi szolgáltatások színvonalának emelésére, **üzemeltetési hatékonyságának növelésére**, infrastrukturális fejlesztésekre, **a kihasználtságot és a jövedelmezőséget javító szolgáltatások kialakítására** irányuló fejlesztés-támogatás.
- **Pályázat mezőgazdasági kisüzemek támogatására**
Cél: Az őstermelők, mikrovállalkozások 15 000 EUR-nak megfelelő átalánytámogatást igényelhetnek a mezőgazdasági termelő tevékenységéből származó üzemméretük 6 000 EUR termelési érték üzemenyagságot meghaladó növelésére vagy értékesítési nettó árbevételük 6 000 EUR fölé emelésére.

5. kritérium: Az intézkedés preferált célja a kritikus infrastruktúra fejlesztése, nemzeti irányításának erősítése.

A COVID-19 járvány rávilágított arra, hogy Magyarország ellátásbiztonságát egy egészségügyi veszélyhelyzet esetére a WHO¹¹ ajánlásai alapján meghatározott stratégiai fontosságú egészségügyi termékekörökből növelni kell. A Pénzügyminisztérium által meghirdetett **Egészségipari Támogatási Program** az egészségügyi kritikus infrastruktúra fejlesztésére, a hazai gyógyszer- és gyógyászati eszközgyártás hazai egészségipari önellátását erősítő beruházásainak támogatására irányult. A költségvetési támogatás meglévő gyártóhelyek számának emelésére és hatékonyságuk növelésére, vagy új kapacitások kiépítésére volt fordítható.

A **Nemzeti élelmiszergazdasági válságkezelő program** célja Magyarország élelmiszerellátási biztonságának fenntartása és a kritikus infrastruktúrát jelentő termelési kapacitások megerősítése az exportpotenciál megőrzése érdekében.

6. kritérium: Az intézkedés fenntartható módon hozzájárul az adóegyszerűsítéshez, a gazdaság kifehérítéséhez, az állami működés integritásának erősítéséhez.

Az **online számla adatszolgáltatási kötelezettség kiterjesztése** először valamennyi belföldi áfaalanyvállalkozás közötti számlaforgalomra 0 Ft értékhatárral (2020. júliustól), majd a nem áfaalanyok részére

kibocsátott számlákra is (2021. januártól), egyszerűsítette a NAV felé történő valós idejű adatszolgáltatást, amely az adóhatóság számára hozzáférhetővé teszi a gazdasági élet teljes tranzakciós adatforgalmát. Ez hozzájárul az adóbeszedés hatékonyságának növeléséhez, így a gazdaság fehéritéséhez. Az adatszolgáltatási kötelezettség az áfacsalások elleni küzdelem eszköze is, amely egyúttal hozzájárulhat az állami működés integritásának erősítéséhez.

7. kritérium: Az intézkedés javítja az államnak az igazgatási hatékonyságát.

2020-ban bevezetésre került a **gyorsított áfa-visszatérítés a kkv-k esetében**, azaz a visszaigényelt áfa NAV általi kiutalási határideje 75 nappól 30 napra, a megbízható adózók esetében 30 nap helyett 20 napra csökkent. A rövidebb határidővel való áfa-kiutalás hatékonyabbá tette az adóigazgatási folyamatot, amely a kkv-k anyagi helyzetét és likviditását is javította.

Az online számla adatszolgáltatás kiterjesztésével szolgáltatott, valós idejű, teljes tranzakciós forgalomra vonatkozó adatok alapját képezik 2021. július 1-jétől **az áfa-bevallás NAV általi elkészítésének (eÁfa)**, amely a vállalkozások számára az egyik legbonyolultabb és legnagyobb adminisztrációs teher érdemi csökkentését jelenti. Az intézkedések az adóigazgatás hatékonyabbá válását szolgálják.

8. kritérium: Az intézkedés felgyorsítja a közszolgáltatások célszerű, hatékony és gazdaságos működését célzó változtatásokat (például a méretgazdaságosság térnyerése).

A hatékony, méretgazdaságos működés megvalósítására irányuló törekvés két jelentős területen is tetten érhető. Az egészségügyben a kórházak irányítási és működési struktúrájának egyszerűsítését, átláthatóbbá tételét célozta az országos gyógyintézetek és társgyógyintézetek rendszerének kialakítása. A közösségi közlekedés terén a MÁV és a Volánbusz egységes irányítási és tulajdonosi struktúrájának megteremtése a távolsági személyszállítás vasúti és közúti ágazatai egységes, egymásra épülő, szinergiákat kihasználó működésének megvalósítását szolgálja. Mindkét intézkedésre 2020 végén került sor.

9. kritérium: Az intézkedés visszaszorítja az állam kevésbé indokolt, esetenként pazarló kapacitását (vagyon és létszám, esetleg támogatás felszabadítása).

Az állami kapacitások visszaszorítását, a költségvetést terhelő kiadások létszám és támogatás felszabadításán keresztül történő hosszú távú mérséklését szolgálják az egyes felsőoktatási intézmények alapítványi fenntartásba adásáról 2020-ban a felsőoktatási törvény módosítása alapján hozott döntések, valamint a közfeladatot ellátó közérdekű vagyonkezelő alapítványok 2021. májustól hatályos törvényi szabályozása.

10. kritérium: Az intézkedés ösztönzi és/vagy elismeri az állampolgárok kockázatkezelő, megelőzés orientált és tervezés alapú gondolkodását, öngondoskodását.

Az elemzés a kritérium tartalmi elemeként kezeli az állampolgárok egészségtudatos gondolkodásának motiválását, amelyet a 2020-2021-ben bevezetett **SZÉP Kártya¹² kedvezmények** ösztönöztek. A kedvezményes adózású SZÉP Kártya béren kívüli juttatás keretösszege megkétszereződött, egyidejűleg növekedett az egyes alszámlákra (szálláshely, vendéglátás, szabadidő) utalható támogatás összeghatára is, nagyobb teret nyitva a fogyasztási szokások szélesítésére, a szolgáltatási alternatívák szélesebb körű igénybevételére. A 2021. év végéig a három alszámla közötti átjárhatóság rugalmassá teszi a juttatást, lehetővé téve az eddig kizárólag a szabadidő alszámla terhére finanszírozott egészségmegőrző, fizikai közérzetet javító szolgáltatások, humán-egészségügyi ellátások, a testedzési szolgáltatás preferálását, ösztönözve ezzel az egészségtudatos életmódot.

A Kormány kiemelt figyelmet fordít a betegségmegelőzésre, a szervezett szűrővizsgálatok hozzáférhetőségének javítására. 2020. novemberétől **szja mentes lett a munkáltató által biztosított járványügyi szűrővizsgálat juttatás**. Ennek értelmében a kialakult járványhelyzetre tekintettel adómentesnek minősül, ha a munkáltató szűrővizsgálatot (pl. COVID tesztet) biztosít vagy annak költségeit megtéríti a magánszemély részére. Az intézkedés ösztönzi az állampolgárok egészségtudatosságát, a kockázatkezelő, megelőzés orientált és tervezés alapú gondolkodását.

5. A CÉLSZERŰSÉGI, ILLETVE SZINERGIÁRA IRÁNYULÓ KRITÉRIUMOK ALKALMAZHATÓSÁGA AZ ÁFA ÉS AZ SZJA ADÓNEMEK ESETÉBEN

Az elemzés megvizsgálta, hogy az áfa és az szja adónemek szabályozása mennyiben és milyen tekintetben alkalmas az Állami Számvevőszék által kialakított kritériumok keretében megfogalmazott preferált célkitűzések irányába és a szinergikus együttműködésekre való orientálásra. A 2020. évben már alkalmazott adópolitikai eszközök gyakorlata és a célszerű alkalmazás elvi lehetősége együtteséből kiindulva történik a költségvetésre vonatkozó ÁSZ kritériumok és a két kiemelt adónem közötti releváns kapcsolat értelmezése. Ezt mutatja az alábbi táblázat (✓ = a kritérium az adott adónem tekintetében értelmezhető; – = a kritérium az adott adónem tekintetében nem értelmezhető).

5. táblázat: Az ÁSZ kritériumok és az áfa, szja adónemek orientációs kapcsolata

Az intézkedés preferált céljainak kritériumai:		áfa	szja
1.	A humán erőforrás képzettségi hiányosságainak megszüntetése, a foglalkoztatás rugalmasságának javítása.	✓	✓
2.	Környezetkímélő technológia bevezetése, illetve az energia- és anyagfelhasználás csökkentése.	✓	–
3.	A digitalizáció vívmányainak széleskörű elterjesztése, bevezetése állami és/vagy üzleti területen. Ideértve az ezt elősegítő képzést, továbbképzést, szabályozási és jogalkotási kezdeményezést is.	✓	✓
4.	A gazdasági és az állami szereplők tevékenységeinek hatékonyságát, termelékenységét jelentősen javító fejlesztések (munkafolyamat felülvizsgálat, gépesítés és technológia fejlesztés a nagy hozzáadott értékű területeken, és különösen a nagy létszámot foglalkoztató, betanított munkát igénylő, rutinszerű műveletekből felépülő tevékenységek területén).	–	–
5.	A kritikus infrastruktúra fejlesztése, nemzeti irányításának erősítése.	–	–
Az intézkedés szinergiájára vonatkozó kritériumok:			
6.	Az intézkedés fenntartható módon hozzájárul az adóegyszerűsítéshez, a gazdaság kifehérítéséhez, az állami működés integritásának erősítéséhez.	✓	✓
7.	Az intézkedés javítja az államnak az igazgatási hatékonyságát.	✓	✓
8.	Az intézkedés felgyorsítja a közszolgáltatások célszerű, hatékony és gazdaságos működését célzó változásokat (például a méretgazdaságosság térnyerése).	–	–
9.	Az intézkedés visszaszorítja az állam kevésbé indokolt, esetenként pazarló kapacitását (vagyon és létszám, esetleg támogatás felszabadítása).	–	–
10.	Az intézkedés ösztönzi és/vagy elismeri az állampolgárok kockázatkezelő, megelőzés orientált és tervezés alapú gondolkodását, öngondoskodását.	–	✓

Forrás: ÁSZ szerkesztés

Az 5. táblázat értékelései az alábbi megfontolásokon alapulnak:

1. A humán erőforrás képzettségi hiányosságainak megszüntetését, a foglalkoztatás rugalmasságának javítását **képes elősegíteni mind az áfa, mind az szja szabályozása**. A képzések, képességek előmozdítására alkalmas egyes kapcsolódó szolgáltatások és termékek áfa-mentessége, illetve kedvezményes adókulcsa, míg az szja oldaláról egyes kapcsolódó költségek figyelembe vétele, egyes kedvezmény- és mentességelemek tudnak ösztönző eszközként megjelenni.
2. A környezetkímélő technológia bevezetésére, illetve az energia- és anyagfelhasználás csökkentésére az **áfa szabályai célszerűen alkalmasak lehetnek**. A kereslet, a kínálat és az ár összefüggése alapján egyes kapcsolódó szolgáltatások és termékek áfa-mentessége, illetve kedvezményes adókulcsa e területen is befolyásoló tud lenni.
3. A digitalizáció vívmányainak széleskörű elterjesztésére, bevezetésére állami és/vagy üzleti területen (ideértve az ezt elősegítő képzést, továbbképzést, szabályozási és jogalkotási kezdeményezést is) az

adózási szabályokban meghatározott, vagy lehetővé tett megoldásokkal ***mind azt áfa, mind az szja tekintetében egyértelműen lehetséges hatást gyakorolni***. Példaként említhetők az elektronikus adóbevallásokra (eSzja, eÁfa), az elektronikus adatszolgáltatásokra, vagy az online pénztárgepek használatának kötelezettségére utalni.

4. A gazdasági és az állami szereplők tevékenységeinek hatékonyságát, termelékenységét jelentősen javító fejlesztések (munkafolyamat felülvizsgálat, gépesítés és technológia fejlesztés a nagy hozzáadott értékű területeken, és különösen a nagy létszámot foglalkoztató betanított munkát igénylő, rutinszerű műveletekből felépülő tevékenységek területén) ösztönzése terén ***az áfa és az szja szabályozás relevanciája nem értelmezhető***.
5. A kritikus infrastruktúra fejlesztése, nemzeti irányításának erősítése terén ***nem értelmezhető az áfa és az szja szabályozás relevanciája***.
6. Az adóegyszerűsítéshez, a gazdaság kihérítéséhez, az állami működés integritásának erősítéséhez való, fenntartható módon történő hozzájárulás az ***áfa és szja szabályozásánál hatásként egyértelműen kimutatható***. Példaként említhető az online számla adatszolgáltatási kötelezettséget kiterjesztő szigorúbb szabályozása, amelynek következtében a központi költségvetés az áfa-bevételek növekedésével számolhat. A gazdasági növekedésre kedvező hatás várható el a 2021. július 1-jétől hatályba lépő, a fogyasztás szerinti adóztatást hangsúlyosabbá tevő elektronikus kereskedelemmel összefüggő, uniós szabályok miatti jogharmonizációtól is: kísértékű import küldemények áfa mentességének eltörlése, az elektronikus kereskedelmet elősegítő elektronikus platformok adókötelezetté tétele.
7. Az állam igazgatási hatékonyságának javulását ***mind az áfa, mind az szja elsősorban eljárási szabályokkal*** képes ösztönözni, illetve kikényszeríteni. Az adóhatóság hatékonyságának növekedése feltétel, követelmény és következmény is. Ezt igazolja a kvk-k esetében 2020-ban bevezetett gyorsított áfa-visszatérítés, amely a rövidebb kiutalási határidő révén hatékonyabbá tette az adóigazgatási folyamatot. Az adóigazgatás hatékonyabbá válását szolgálják az eSzja, eÁfa, azaz a bevételek adóhatóság általi elektronikus elkészítése és kijánlása.
8. A közszolgáltatások célszerű, hatékony és gazdaságos működését célzó változások (például a méretgazdaságosság térnyerése) felgyorsítása kapcsán ***nem értelmezhető az áfa és az szja szabályozás relevanciája***.
9. Az állam kevésbé indokolt, esetenként pazarló kapacitásának visszaszorítása (vagyon és létszám, esetleg támogatás felszabadítása) vonatkozásában szintén ***nem értelmezhető az áfa és az szja szabályozás relevanciája***.
10. Az állampolgárok kockázatkezelő, megelőzés orientált és tervezés alapú gondolkodásának, öngondoskodásának ösztönzésére és/vagy elismerésére az ***szja szabályaiba építés célszerű eszköz lehet***. Pl. a nyugdíjcélú megtakarításokhoz (önkéntes nyugdíjpénztári, nyugdíj-előtakarékossági számla és nyugdíjbiztosítási befizetésekhez) kapcsolódóan az adóról való rendelkezés intézménye egyértelműen ez e körbe tartozó, már korábban bevezetett, működő eszköz, amely elvileg további eszközelemekkel is bővíthető a még kedvezőbb hatás elérése érdekében. Az elemzés az állampolgárok kockázatkezelő, megelőzés orientált és tervezés alapú gondolkodását az egészségtudatosságra kiterjedően értelmezi, amely szintén az szja szabályozásán keresztül ösztönözhető. Példaként említhető az egészségpénztári megtakarítások adóelőnye, vagy 2020. novemberétől a munkáltató által biztosított járványügyi szűrővizsgálat juttatás szja mentessége.

Az értékelés alapján megállapítható, hogy az áfa és/vagy szja szabályozás eszköztára több területen alkalmas arra, hogy akár önmagában, akár más szabályozókkal kombinálva képes legyen a gazdaság és társadalom szereplőit egyes ÁSZ kritériumokban megfogalmazott célok irányába terelni, illetve előmozdítani a kívánt szinergikus hatások érvényesülését.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Állami Számvevőszék (2019): *Elemzés – Az általános forgalmi adó csökkentés hatásai a fenntartható kifehérités folyamatára*

(https://www.asz.hu/storage/files/files/elemzesek/2019/afa_20191206.pdf?ctid=1271)

Állami Számvevőszék (2020a): *Elemzés – A digitális gazdaság megadóztatása*

(https://www.asz.hu/storage/files/files/elemzesek/2020/a_digitalis_gazdasag_megadoztatasa_20200313.pdf?ctid=1296)

Állami Számvevőszék (2020b): *Elemzés – A COVID-19 járvány közpénzügyi hatásainak értékelése*

(https://www.asz.hu/storage/files/files/elemzesek/2020/covid_20200629.pdf?ctid=1296)

Állami Számvevőszék (2020c): *Elemzés – Nyugdíj, egészségügy, adózás*

(https://www.asz.hu/storage/files/files/elemzesek/2020/egeszsegugy_nyugdij_adozas_20200831.pdf?ctid=1296)

Állami Számvevőszék (2020d): *Elemzés – Járványhelyzet és munkaerőpiac – A járványhelyzettel összefüggő gazdaságvédelmi akcióterv munkaerőpiacra gyakorolt hatásai*

(https://www.asz.hu/storage/files/files/elemzesek/2020/jarvanyhelyzet_munkaeropiac_2020_09_30.pdf?ctid=1296)

Állami Számvevőszék (2020e): *Elemzés – A költségvetés fenntarthatósági célú elemzése*

(https://www.asz.hu/storage/files/files/elemzesek/2020/koltsegvetes_fenntarthatosag20201002.pdf?ctid=1296)

Állami Számvevőszék (2020f): *Elemzés a 2019. évi költségvetési folyamatok makrogazdasági összefüggéseiről a zárszámadás ellenőrzése kapcsán*

(https://www.asz.hu/storage/files/files/elemzesek/2020/elemzes_2019_zarszam_20201005.pdf?ctid=1296)

Állami Számvevőszék (2020g): *Elemzés - Az állam mérete, a centralizációs ráta, az újraelosztás alakulása az állam által folytatott adópolitika hatása a versenyképességre, valamint az anticiklikus gazdaságpolitika alakulása*

(https://www.asz.hu/storage/files/files/elemzesek/2020/allam_merete_20201209.pdf?ctid=1296)

Állami Számvevőszék (2020h): *Elemzés - Sérülékenység mérséklése az államadósság vonatkozásában*

(https://www.asz.hu/storage/files/files/elemzesek/2020/serulekenyseg_mersekles_allamadossag_20201217.pdf?ctid=1296)

Állami Számvevőszék (2021a): *Elemzés - A digitális eszközök adózásban történő alkalmazása*

(https://www.asz.hu/storage/files/files/elemzesek/2021/digitalis_adozas_20210202.pdf?ctid=1307)

Állami Számvevőszék (2021b): *Elemzés – Next generation csomag és a fenntarthatóság kérdése*

(https://www.asz.hu/storage/files/files/elemzesek/2021/NEXTG_EU_20210427.pdf?ctid=1259)

Domokos, L. (2020a): *Válság- vagy változásmenedzsment?* – Előadás az 58. Közgazdász-vándorgyűlésen

(https://www.mkt.hu%2Fwp-content%2Fuploads%2F2020%2F09%2FDomokos_Laszlo.pdf&usg=AOvVaw1ixzEG5LOfxlYeFoso8Kpl)

Domokos, L. (2020b): *Úszólecek a közgazdaság mély vízében*

(<https://www.domokoslaszlo.com/hirek/uszolecek-a-kozgazdasag-mely-vizeben>)

Domokos, L. – Pulay, Gy. (2020c): *Fenntartható költségvetés és a költségvetésben megjelenő fenntarthatóság.*

Pénzügyi Szemle 2020/2. Különszám p. 25-56.

Domokos, L. – Pulay, Gy. (2020d): *A válságkezelés értékelésének kritériumrendszere*

in: *Az ösztönző állam válságkezelése*; szerk: Parragh Bianka, Kiss Norbert; Ludovika Egyetemi Kiadó, 2020

Kormányzati közlemények a koronavírus-járvánnyal kapcsolatos gazdasági válaszintézkedésekről

(<https://koronavirus.gov.hu/intezkedesek>)

Központi Statisztikai Hivatal - STADAT-rendszer - 3.7.3. A központi költségvetés bevételei és egyenlege tábla
(https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_qse006i.html)

Központi Statisztikai Hivatal - STADAT-rendszer - 3.1.1. A bruttó hazai termék (GDP) volumenindexei tábla
(https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_qpt001.htm)

Központi Statisztikai Hivatal - STADAT-rendszer - 21.1.1.1. A makrogazdaság főbb adatai tábla
(https://www.ksh.hu/stadat_files/gdp/hu/gdp0001.html)

Magyar Államkincstár: A központi alrendszer költségvetési mérlege - 2019.12. hó
(http://www.allamkincstar.gov.hu/hu/koltsegvetes-informaciok/koltsegvetes_merleg_1/222/)

Magyar Államkincstár: A központi alrendszer költségvetési mérlege - 2020.12. hó
(http://www.allamkincstar.gov.hu/hu/koltsegvetes-informaciok/koltsegvetes_merleg_1/222/)

Magyar Államkincstár: A központi alrendszer költségvetési mérlege – 2021.01. hó
(http://www.allamkincstar.gov.hu/hu/koltsegvetes-informaciok/koltsegvetes_merleg_1/222/)

Magyarország Kormánya T/503 számú törvényjavaslat Magyarország 2019. évi központi költségvetéséről

Magyarország Kormánya T/6322. számú törvényjavaslat Magyarország 2020. évi központi költségvetéséről

Magyarország Kormánya T/10710 számú törvényjavaslat Magyarország 2021. évi központi költségvetéséről

Magyarország Kormánya T/10735 számú törvényjavaslat a Magyarország 2020. évi központi költségvetéséről szóló 2019. évi LXXI. törvény módosításáról

Magyarország Kormánya T/15974 számú törvényjavaslat Magyarország 2021. évi központi költségvetéséről szóló 2020. évi XC. törvény módosításáról

Magyarország Kormánya (2019): *Magyarország Konvergencia Programja 2019-2023*
(https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/2019-european-semester-convergence-programme-hungary_hu.pdf)

Magyarország Kormánya (2020): *Magyarország Konvergencia Programja 2020-2024*
(https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2020-european-semester-convergence-programmehungary_hu.pdf)

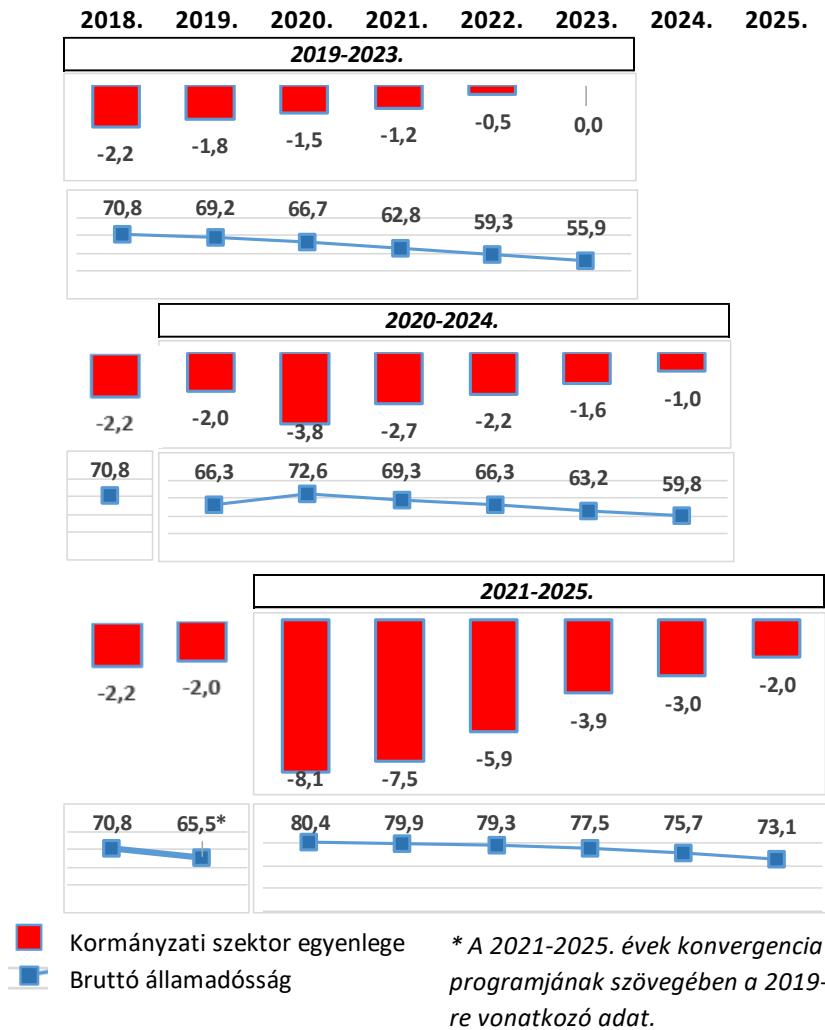
Magyarország Kormánya (2021): *Magyarország Konvergencia Programja 2021-2025*
(<https://kormany.hu/dokumentumtar/magyarorszag-konvergencia-programja-2021-2025>)

Nemzeti Adó- és Vámhivatal (2020): 2020. év 1-12. havi bevételi jelentései

MELLÉKLETEK

1. melléklet: Alapvető költségvetés-politikai célok

9. ábra: A középtávú költségvetési pálya a 2019-2021. években megjelent konvergencia programok szerint (GDP %-ban)

Forrás: A konvergencia programok alapján, ÁSZ szerkesztés

Az ábra adatai rámutatnak arra, hogy

- 2020-ban – a COVID-19 járvány hatásával összefüggésben – az előző évhez viszonyítva sem a kormányzati szektor egyenlege GDP-hez viszonyított arányának, sem a bruttó államadósság GDP-hez viszonyított arányának a csökkenése már nem folytatódott, hanem ugrásszerűen romlott;
- a 2020-2024-es (2020. áprilisban készített) konvergencia programban szereplő 2020. évi tervezett mutatókhoz képest is lényegesen kedvezőtlenebbül alakultak a tényleges adatokkal számolt mutatók (a kormányzati szektor GDP-hez viszonyított negatív egyenlegének aránya több mint duplája, a bruttó államadósság aránya több mint egytizedével magasabb lett 2020-ban);
- a 2021-25-ös (2021. áprilisában készült) konvergencia programban a Kormány azzal számolt, hogy a kormányzati szektor egyenlegének GDP-hez viszonyított aránya 2025-ben térhet vissza 2019. évi szintre, míg a bruttó államadósság GDP-hez viszonyított aránya középtávon sem javul a COVID-19 járvány előtti utolsó, 2019-es mértékre.

2. melléklet: Gazdaságvédelmi intézkedések a COVID-19 válság kezelésére

I. A MUNKAHELYEK MEGŐRZÉSÉT, VÉDELMEÉT CÉLZÓ INTÉZKEDÉSEK

A 2020 tavaszán kitört COVID-19 járvány okozta helyzetre a munkaerőpiac érzékenyen reagált. Az emberi élet védelme miatt meghozott korlátozások, lezárások következtében 2020 áprilisban 114 000 fővel, májusban 123 000 fővel csökkent a foglalkoztatottak száma, a munkanélküliségi ráta a 2019 decemberi 2,9%-os mértékhez viszonyítva drasztikusan, 5%-ra romlott (Állami Számvevőszék, 2020d).

A munkaerőpiac negatív tendenciájának megállítása és a foglalkoztatottak száma válság előtti állapotának – 4,5 M fő – elérése és meghaladása érdekében a Kormány olyan intézkedéseket hozott, amelyek célja a foglalkoztatás támogatása, az álláshelyek megőrzése, a létszámleépítések megelőzése, a gazdaság újraindításában kulcsfontosságú szerepet betöltő ágazatok vállalkozásainak versenyképességi szempontú támogatása az anyagi terhek mérséklése révén.

1. A munkahelyek védelmét támogató adópolitikai eszközök

— Szociális hozzájárulási adó csökkentése

2020.07.01-től az adókulcs 17,5%-ról 15,5%-ra csökkent.

Az intézkedés költségvetési hatása 2020-ban: 160 Mrd Ft.

Az intézkedés eredménye: Az intézkedés következtében a munkáltatók közterhei mérséklődtek, ami segítette a vállalkozásokat, ösztönzőleg hatott a munkaerő-piaci folyamatok kedvező alakulására és támogatta a bérfelzárkózást.

— Munkáltatói közterhek alóli mentesség a járványügyi veszélyhelyzetnek leginkább kitett ágazatok vállalkozásai részére

A turisztikai, vendéglátóipari, szórakoztatóipari, szerencsejáték, filmipari, előadóművész, rendezvényszervező és sportszolgáltatást nyújtó ágazatokban működő vállalkozásoknak 2020. március-június hónapokra nem kellett megfizetniük a munkavállalók utáni szociális hozzájárulási adót, szakképzési hozzájárulást, a rehabilitációs hozzájárulás arányos összegét, továbbá a kisvállalati adót (KIVA) választók esetén a személyi jellegű kifizetések nem számítottak bele az adó alapjába. Ezekben az ágazatokban a munkavállalók is jelentős kedvezményben részesültek, ugyanis a munkabérüket terhelő munkaerőpiaci- és nyugdíjjárulék megfizetésének kötelezettsége ezen időszakra átmenetileg felfüggesztésre került, valamint az egészségbiztosítási járulék legfeljebb a jogszabályban előírt minimum összegben (7 710 Ft) kerülhetett levonásra.

A járvány őszi, második hullámára tekintettel bevezetett veszélyhelyzet alatt 2020. novemberétől kezdődően a veszélyhelyzet végéig munkáltatói adómentességet kaptak a vendéglátásban, a turizmusban és a szabadidős ágazatban tevékenykedő, valamint a magántulajdonú autóbuszos vállalkozások, a szálláshely-szolgáltatók és az utazásszervezők. Ezt az adóügyi segítséget igénybe vehették a 2021. márciustól a Kormány döntése alapján bezárt üzletek is.

6. táblázat: A veszélyhelyzetnek leginkább kitett ágazatok foglalkoztatói közterhek alóli mentességének költségvetési hatása 2020-ban

Kedvezményezett ágazatok munkáltatói és munkavállalói járulékkedvezménye 2020. június 30-ig	59,2 Mrd Ft
Kedvezményezett ágazatok szakképzési hozzájárulási adó mentessége 2020. június 30-ig	4,2 Mrd Ft
Kedvezményezett ágazatok rehabilitációs hozzájárulási adó mentessége 2020. június 30-ig	2,7 Mrd Ft
Kedvezményes KIVA kötelezettség egyes ágazatokban 2020. június 30-ig	2,2 Mrd Ft

Forrás: T/10735 számú törvényjavaslat alapján, ÁSZ szerkesztés

Az intézkedés eredménye: 2020. tavaszán a COVID-19 járvány negatív gazdasági hatásai miatt leginkább bajba jutott ágazatok azonnali és közvetlen segítséget kaptak, a munkahelyek megtartása érdekében adó- és járulékkedvezményben részesült számos ágazat. 2021. márciusában – a Pénzügyminisztérium számítása szerint – az intézkedés több mint 30 000 vállalkozást érintett és mintegy 200 000 munkavállaló állását védte meg.

▶ **A KATA szerint adózó egyes szolgáltatások esetén az adófizetési kötelezettség átmeneti elengedése**

A KATA szerint adózó, meghatározott tevékenységet folytató legkisebb vállalkozások, önfoglalkoztatók mentesültek négyhavi (2020. március-június) közteher megfizetése alól. Az intézkedés nem érintette a 12 M Ft-os bevételi értékhatárt és az adómentesség 2021. március-április hónapokra ismételt bevezetésre került.

Az intézkedés költségvetési hatása 2020-ban: 26,3 Mrd Ft.

Az intézkedés eredménye: A COVID-19 járvány első hullámában 26 szakmában tevékenykedő több mint 151 000 KATÁ-s vállalkozót, 2021 márciusában 120 000 KATÁ-s vállalkozót támogatott az adózás alóli mentesítő intézkedés.

2. Foglalkoztatási költségeket támogató programok

▶ **Bértámogatás csökkentett munkaidős foglalkoztatáshoz**

A munkavállaló és a munkáltató a fővárosi, illetve a megyei kormányhivatalhoz a veszélyhelyzettel összefüggő gazdasági okból benyújtott együttes kérelmére 3 hónap időtartamra bérkiegészítő támogatás folyósítása történt a munkavállaló részére. Feltétel volt, hogy a munkavállaló vállalja a csökkentett munkaidőben történő munkavégzést és azt, hogy az egyéni fejlesztési időben (a munkaidő-csökkenés 30%-a) a munkáltató rendelkezésére áll, továbbá, hogy a munkáltató kötelezettséget vállaljon a munkavállaló továbbfoglalkoztatására legalább a támogatást követő egy hónapig, és a munkavállaló csökkentett munkabérére és egyéni fejlesztési idejére a munkabért megfizesse.

A bérkiegészítő támogatás köztehermentes volt, mértéke a 15%-75%-ban kieső munkaidőre járó nettó alaplábér 70%-a. Kieső munkabérként legfeljebb a nettó minimálbér kétszeresét, 214 130 Ft-ot lehetett figyelembe venni. A támogatást távmunka, otthoni munkavégzés és munkaerő-kölcsönzés esetén is igénybe lehetett venni.

Az intézkedés költségvetési hatása 2020-ban: 27,6 Mrd Ft

Az intézkedés eredménye: A munkahelyvédelmi bértámogatási programban összesen 17 960 támogatási kérelem érkezett 207 363 fő munkavállaló megtartása érdekében. Az érintett munkavállalók 96%-a kapcsán támogató döntés született, így a 2020. évben összesen 198 328 fő munkavállaló csökkentett munkaidőben történő foglalkoztatásához és munkahelyének megőrzéséhez járult hozzá az állam. A támogatottak fele a feldolgozóiparban dolgozott, további jelentősen érintett ágazatok a kereskedelem, gépjárműjavítás, és a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás voltak.

▶ **Bértámogatás a kutatási, fejlesztési és innovációs szektor (KFI) munkavállalóinak megtartása érdekében**

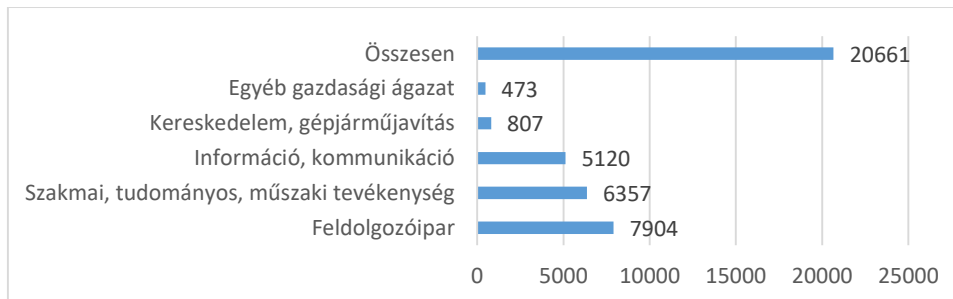
A bértámogatási program a KFI szektor magasan képzett szakembereinek munkában tartását célozta, ennek keretében a vállalkozások a kutató-fejlesztő munkakörben (mérnökök, kutatók, informatikusok) foglalkoztatott munkavállalók után legfeljebb 3 hónap időtartamra 40%-os bérkiegészítést igényelhettek a fővárosi és megyei kormányhivaltaltól.

A munkáltatók általános kötelezettsége volt a támogatott munkavállalók legalább 3 hónapos továbbfoglalkoztatása és a munkabérek szinten tartása a támogatás és a továbbfoglalkoztatás időtartama alatt. A támogatás 1 főre eső összege nem haladhatta meg a havi 318 920 Ft-ot, amely a munkáltató részére került folyósításra.

Az intézkedés költségvetési hatása 2020-ban: 15,5 Mrd Ft

Az intézkedés eredménye: A KFI bértámogatási program a 2020. évben 20 661 fő magasan képzett szakember munkahelyének megtartásához járult hozzá. Az 1281 támogatott vállalkozás a gazdasági ágazatok széles szféráját ölelte fel, amelyből a feldolgozóipar, a szakmai, tudományos, műszaki tevékenység, és az információs, kommunikációs ágazatokban működő vállalkozások adták a támogatott kutató-fejlesztő munkakörben foglalkoztatottak 94%-át.

10. ábra: KFI támogatott munkahelyek száma gazdasági ágazat szerinti megoszlásban

Forrás: ITM adatszolgáltatás alapján, ÁSZ szerkesztés

3. A foglalkoztatás rugalmasságát növelő intézkedések

A Kormány a veszélyhelyzet alatt a munkahelyek megtartását a rugalmas foglalkoztatási formák terjedését szolgáló szabályozással segítette elő, amely hozzájárult az egészségügyi kockázatok jelentős csökkentéséhez és a munkavégzés biztonságosabbá tételéhez.

A szabályozás lehetővé tette, hogy a távmunkáról, otthoni munkavégzésről a munkáltatók és a munkavállalók a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény rendelkezéseitől eltérően megállapodhassanak, és néhány rugalmas, a helyzethez igazodó szabály is bevezetésre került:

- a munkavégzés helye szabadon választható,
- a távmunka akár a munkanapok egy részében is megvalósulhat,
- a munkáltató hozzájárulhat a munkavállaló kiadásaihoz (legfeljebb a minimálbér 10%-ának megfelelő összegig, amely igazolás nélkül, költségként elszámolható tételnek minősül).

Az intézkedés közvetlen költségvetési kiadással nem járt.

Az intézkedés eredménye: 2020 decemberében több mint 400 ezren dolgoztak távmunkában, míg a számuk a járványt megelőzően mindössze 250 ezer fő volt.

II. A MUNKAHELYTEREMTÉSI PROGRAM INTÉZKEDÉSEI

A Kormány célja a megszűnő munkahelyekkel azonos számú új munkahely létrehozása, a járvány hatására a munkahelyüket elvesztő emberek gyors munkaerő-piaci re-integrációja, valamint a munkaalapú gazdaság erősítése.

1. A foglalkoztatást támogató adópolitikai eszköz

— A nyugdíj melletti munkavégzés adó- és járulékmentessége

2020.07.01-től a nyugdíj melletti munkavégzés valamennyi formája mentesült a járulék és szociális hozzájárulási adó fizetési kötelezettség alól.

Az intézkedés költségvetési becsült hatása 2020-ban: A szociális hozzájárulási adó esetén 44 Mrd Ft, a nyugdíjjárulék esetén 25,5 Mrd Ft, egészségbiztosítási járulék esetén 10,6 Mrd Ft.

2. Munkahelyteremtő bértámogatási program

A munkáltató kérelem alapján 6 hónap időtartamra vissza nem térítendő támogatásban részesült, amennyiben a programban résztvevő regisztrált álláskeresőt a támogatás időtartama alatt munkaviszony keretében foglalkoztatott és kötelezettséget vállalt a munkavállaló további 3 hónapra történő továbbfoglalkoztatására. A támogatás mértéke a munkáltatót terhelő bruttó munkabér és a szociális hozzájárulási adó 100%-a, de legfeljebb 200 000 Ft. A bértámogatást 2020. augusztus 31-ig lehetett igényelni.

Az intézkedés költségvetési hatása 2020-ban: 29,8 Mrd Ft.

Az intézkedés eredménye: A programban 36 768 támogatási kérelem érkezett összesen 48 925 fő foglalkoztatására, ezek mintegy 80%-a esetében támogató döntés született. Az intézkedésnek köszönhetően a regisztrált álláskereső száma 38 849 fővel csökkent. Az álláskeresők 72%-a a veszélyhelyzeti korlátozásoknak leginkább kitett ágazati szektorokban (szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás, feldolgozóipar, építőipar, kereskedelem, gépjárműjavítás) helyezkedett el.

3. Fejlesztés-ösztönző támogatási programok

A Kormány a hatékony válságkezelés középpontjába a beruházó vállalatok munkahelyteremtő és megtartó fejlesztéseinek támogatását helyezte abból a megfontolásból, hogy a gazdasági növekedés a munkával létrehozott teljesítményből áll elő. A beruházások támogatásával a Kormány helyzetbe hozza a hazai vállalatokat és a végrehajtott beruházások, kapacitásbővítések, technológiai fejlesztések révén a magyar vállalatok versenyelőnyre tehetnek szert, amely fokozza a termelékenységet.

7. táblázat: Főbb fejlesztés-ösztönző pályázati konstrukciók és költségvetési hatásuk 2020-ban

A pályázat megnevezése	Pályázati cél, támogatható tevékenységek	A pályázat keretösszege	Megítelt támogatás összege 2020. évben
A mikrovállalkozások és kkv-k modern üzleti és termelési kihívásokhoz való alkalmazkodását segítő fejlesztések támogatása (GINOP-1.2.8-20)	Feltételesen visszatérítendő támogatás (a hitelként folyósított fejlesztési forrás támogatássá válik, amennyiben a pályázó teljesíti az eredményességmérési kritériumokat) min. 5 M Ft max 153,5 M Ft összegben azon mikro- és kkv-k fejlesztéseire, amelyek vállalták, hogy megtartják a 2020. április munkahelyeinek 90%-át. A támogatás területe: GINOP esetén a Közép-magyarországi régió kivételével az ország teljes területén megvalósuló fejlesztés.	74 Mrd Ft	2943 pályázó részesült összesen 71,7 Mrd Ft összegű támogatásban
A mikrovállalkozások és kkv-k modern üzleti és termelési kihívásokhoz való alkalmazkodását segítő fejlesztések támogatása (VEKOP-1.2.6-20)	VEKOP esetén a Közép-magyarországi régióban (Budapest, Pest megye) megvalósuló fejlesztés. Cél: a munkavállalói létszám minél nagyobb arányú megtartását ösztönző fejlesztések megvalósítása többek között megújuló energiaforrást hasznosító technológiák bevezetésére.	33,3 Mrd Ft	1322 pályázó részesült összesen 31,7 Mrd Ft összegű támogatásban.
Kiemelt növekedési potenciállal bíró kkv-k komplex fejlesztéseinek támogatása (GINOP-1.2.7-20)	Vissza nem térítendő támogatás min. 2,5 M Ft max. 500 M Ft összegben a nagy növekedési potenciállal rendelkező mikrovállalkozások és kkv-k részére - minősített szakértőktől tanácsadási szolgáltatások igénybevételeire, - szervezet-, folyamat- és menedzsmentfejlesztésre, technológiafejlesztésre, gyártási licence, gyártási know-how beszerzésére, infrastrukturális és ingatlan beruházásra. Kivétel: a Közép-magyarországi régió területén megvalósuló fejlesztés Cél: a vállalkozások eszköz- és tőkeellátottságának javítása, a termékek és szolgáltatások könnyebb exportpiacra vitele és új munkahelyek teremtése.	20,7 Mrd Ft	-
Energiahatékonysági fejlesztéseket kiszolgálni képes mikrovállalkozások és kkv-k technológiafejlesztése és kapacitásbővítése (GINOP-1.2.11-20)	Vissza nem térítendő támogatás min. 20 M Ft max. 400 M Ft összegben a zöldgazdasághoz kapcsolódó fejlesztések gyártói oldalát képviselő mikrovállalkozások és kkv-k részére új technológiai rendszerek és kapacitások kialakítására, robottechnológia alkalmazására, intelligens gyártás megoldások beszerzésére. Kivétel: a Közép-magyarországi régió területén megvalósuló fejlesztés Cél: a technológiai fejlettség javítása, a magasabb termelékenység, magasabb hazai hozzáadott érték elérése, az ipari tevékenységek környezetkárosító hatásainak csökkentése.	7,3 Mrd Ft	19 pályázó részesült összesen 4,4 Mrd Ft összegű támogatásban
Versenyképesség-növelő támogatási program (VNT2020-1)	Vissza nem térítendő támogatás a COVID-19 járvány következtében nehéz helyzetbe került azon feldolgozóipari és az üzleti szolgáltató szektor közép- és nagyvállalkozásai részére,		

A pályázat megnevezése	Pályázati cél, támogatható tevékenységek	A pályázat keretösszege	Megítélt támogatás összege 2020. évben
	amelyek kötelezettséget vállaltak min. nettó 150 000 EUR értékű beruházás Magyarországon történő megvalósítására és a munkavállalói létszámuk a beruházás befejezéséig történő megtartására. Beruházásnak minősül a vállalkozás székhelyén, telephelyén vagy fióktelepén történő ingatlanvásárlás, épület építése vagy átalakítása, a megújuló energia termeléséhez kapcsolódó eszközök, műszaki és egyéb gépek berendezések, immateriális javak beszerzése. Cél: új, környezetkímélő technológiák bevezetése, kapacitások bővítése, munkahelyek fenntartása.	271 Mrd Ft	827 pályázó részesült összesen 241 Mrd Ft összegű támogatásban.

Forrás: <https://www.palyazat.gov.hu/doc/243> adatai alapján, ÁSZ szerkesztés

4. A munkahelyteremtést támogató egyéb intézkedések

← **Mentesség a diploma megszerzéséhez szükséges nyelvvizsga-kötelezettség alól**

A felsőoktatási intézményekben 2020. augusztus 31-ig sikeres záróvizsgát tett minden (egykori) hallgató mentesült a diploma megszerzéséhez szükséges nyelvvizsga-kötelezettség alól.

Az intézkedés közvetlen költségvetési kiadással nem járt.

Az intézkedés eredménye: 2020. október 1-ig a felsőoktatási intézmények mintegy 115 ezer oklevelet állítottak ki, az intézkedés összesen mintegy 137 ezer új diplomást eredményezhet.

← **Új veszélyhelyzeti diákhitel konstrukció – Diákhitel Plusz**

Egyszeri, szabad felhasználású, legfeljebb 500 000 Ft összegű kamatmentes diákhitel, amelyet az 55. életévét be nem töltött aktív hallgatói jogviszonnyal rendelkező magyar állampolgár igényelhetett 2020. május 1-től 2020. december 31-ig, az egy összegben folyósított hitelt egy év türelmi időt követően legfeljebb 5 éven belül kell visszafizetnie. A COVID-19 járvány második hulláma miatt az igénylési idő 2021. június 30-ig meghosszabbításra került.

Az intézkedés közvetlen költségvetési kiadással nem járt.

Az intézkedés eredménye: A Diákhitel Plusz konstrukcióval 2020-ban több mint 30 ezer hallgató élt, jellemzően a maximális összeget igényelték, mintegy 15 Mrd Ft hitel folyósítás történt.

← **Struktúraváltó digitális képzések – Vissza nem térítendő támogatás az „Egyes szakmák digitális tananyagfejlesztése, struktúraváltást támogató informatikai képzések” című, GINOP-6.2.8-VEKOP-20 kódszámú pályázat keretében**

Támogatott területek:

➤ digitális tananyagfejlesztés

A meghatározott szakmák egységes szakmai elvek szerint fejlesztett digitális tananyaggal történő lefedésére nyílt lehetőség a gazdaság gyorsan változó igényeit kiszolgálni tudó szakmai tartalmak megújítása, a rugalmas tartalomfrissítés lehetőségének beépítése érdekében.

➤ struktúraváltást támogató képzések

A munkavállalók és az álláskeresők számára új kompetenciák megszerzését biztosító struktúraváltó felnőttképzési program, amelynek célja a digitális gazdaság működtetéséhez szükséges informatikus kapacitáshiány csökkentése/megszüntetése, valamint a mikrovállalkozások és kkv-k munkavállalóinak digitális kompetencia-fejlesztése.

Az intézkedés költségvetési hatása 2020-ban: A támogatás keretösszege 9,9 Mrd Ft. (Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program forrásaiból 7,189 Mrd Ft, a Versenyképes Közép-

Magyarország Operatív Program forrásaiból 2,711 Mrd Ft.), amely a nyertes Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal számára teljes összegben támogatásként megítélésre került.

Az intézkedés eredménye: A projekt a megvalósítási szakaszban van. (2022. október 31-ig tart)

III. A KIEMELT ÁGAZATOKAT TÁMOGATÓ, MEGERŐSÍTŐ INTÉZKEDÉSEK

A Kormány kiemelt ágazatoknak minősítette azokat a szektorokat, amelyek működését a COVID-19 járvány okozta veszélyhelyzeti intézkedések megakasztották vagy leállásra kényszerítették: turizmus, egészségipar, élelmiszeripar, mezőgazdaság, építőipar, közlekedés és logisztika, film- és kreatív ipar. A Kormány ezeket az ágazatokat 2020-2023 között beruházás-támogatási programokkal, kedvezményes tőke- és garancia-támogatott hitelekkel, infrastruktúra-fejlesztések támogatásával és adócsökkentésekkel segíti. Az intézkedések célja az ágazatok működésének újraindítása, a kereslet élénkítése, a hatékony és a versenyképes gazdasági megoldásokat tartalmazó befektetések támogatása, munkahelyek megővése.

1. Adómérséklések a kiemelt ágazatok esetében

— Célzott áfa csökkentések

- ❖ 2020. évben a kereskedelmi szálláshely szolgáltatás áfa-kulcsa 18%-ról 5%-ra csökkent.
- ❖ 2020. november 1-től a veszélyhelyzet végéig 27%-ról 5%-ra csökkent az elvitelre történő vagy házhozszállítással értékesített étel- és italforgalom áfa-kulcsa.
- ❖ 2020. július 22-től a rozsdáövezetekben épülő új, 150 m² alatti lakóingatlanok értékesítésének adókulcsa 27%-ról 5%-ra csökkent.

Az intézkedések költségvetési hatása 2020-ban: Az áfa-bevétel 2020. évi előirányzata a COVID-19 járvány reálgazdasági hatásainak következtében 300,7 Mrd Ft-tal alulteljesült, amelyre kihatással volt a célzott adócsökkentés is (Nemzeti Adó- és Vámhivatal, 2020).

Az intézkedések eredménye: Elsődlegesen a leginkább bajba jutott ágazatok (turizmus, szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás) túlélését, versenyképességének javítását szolgálta.

— A turizmusfejlesztési hozzájárulás és az idegenforgalmi adó elengedése

A turisztikai szektor járványnak való kitettségére tekintettel a turizmusfejlesztési hozzájárulás megfizetési kötelezettsége 2020. március 1-től 2021. december 31-ig felfüggesztésre került.

Az intézkedés költségvetési hatása 2020. június 30-ig: 13,8 Mrd Ft.

Az intézkedés eredménye: Mintegy 2 000 turizmusban tevékenykedő vállalkozás számára jelentett kedvezményt.

Az idegenforgalmi adó 2020. április 26-tól a veszélyhelyzet végéig elengedésre került.

— A SZÉP Kártya kedvezményei

A 2020. április és 2021. június között adott SZÉP Kártya juttatást nem terheli szociális hozzájárulási adó, így a juttatás közterhe 32,5 %-ról 15%-ra csökkent. A kedvezményes adózású (15 % szja) keretösszeg megkétszereződött, a versenyszférában 800 000 Ft-ra, a közszférában pedig 400 000 Ft-ra emelkedett, továbbá 2021. év végéig a SZÉP Kártya három alszámlája átjárhatóvá vált.

Az intézkedés költségvetési hatása 2020-ban: 20 Mrd Ft.

Az intézkedés eredménye: Az intézkedés mintegy 1 millió munkavállalót támogatott, és nagymértékben hozzájárult a belföldi turizmus 2020. nyári hónapokban való erőteljes megugrásához.

2. Támogatás a szálláshelyek részére az elmaradt foglalások után

Az állam megtérítette a Nemzeti Turisztikai Adatszolgáltató Központban regisztrált szálláshelyek számára a 2020. november 8-ig beérkezett foglalások alapján a zárás utáni 30 napra vonatkozó bevételkiesés 80%-át. Az érintett vállalkozásoknak két feltételt kellett teljesíteniük: a támogatás időtartama alatt a munkavállalóik munkaviszonyát fenntartják és az őket megillető munkabért megfizetik.

Az intézkedés költségvetési hatása 2020-ban: 15 Mrd Ft, amelyből az érintett szálláshely-szolgáltatók 3 Mrd Ft-ra nyújtottak be támogatási igényt.

Az intézkedés eredménye: Az intézkedés több mint 11 ezer szolgáltatót és 928 ezer vendégéjszakát érintett.

3. Beruházás-támogatási programok a kiemelt ágazatok részére

A COVID-19 járvány okozta gazdasági helyzetben a Kormány olyan beruházások kiemelt finanszírozásáról hozott intézkedéseket, amelyek a hazai termelést nemzetközi szinten is tartós versenyelőnyhöz képesek juttatni, csökkentik az importkittenst, növelik az exportképességet. A kiemelt ágazatokra fókuszáló alábbi főbb beruházás-támogatási programok, pályázatok nyíltak meg 2020-ban:

8. táblázat: A kiemelt szektorokra specializált 2020-as főbb beruházás-támogatási programok célterületei és keretösszegei

Program megnevezése	Program célja	Program összege
Turizmus		
Kisfaludy Program	vidéki szálláshely-fejlesztési támogatás a 100 szoba feletti szállodák építésére és felújítására	85 Mrd Ft támogatással 170 Mrd Ft összegű fejlesztés 35 szálloda esetében
Támogatási program a legfeljebb 8 szobás vidéki szálláshelyek részére	vidéki szálláshely-felújítási támogatás a magyar kisvállalkozók részére	28 ezer szálláshely szobánként 1 M Ft támogatás összesen 60 Mrd Ft összegben
Pályázat Balaton parti kempingek fejlesztésére	szálláshely-fejlesztési támogatás	5 Mrd Ft keretösszeg
„Szállodák fejlesztése Pest megye területén” c. pályázat	60 M - 300 M Ft közötti támogatások voltak igényelhetők a szálláshelyi szolgáltatások színvonalának emelésére, infrastrukturális fejlesztésekre, a kihasználtságot és a jövedelmezőséget javító szolgáltatások kialakítására a Pest megyei vállalkozások részére	2 Mrd Ft keretösszeg
„Új panziók létesítése Pest megye területén” c. pályázat	60 M Ft – 300 M Ft közötti támogatások voltak igényelhetők új panziók építésére, a működtetéshez szükséges eszközök beszerzésére, informatikai és infrastrukturális beruházásokra a Pest megyei vállalkozások és önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok részére	1,8 Mrd Ft keretösszeg
Egészségipar		
Egészségipari Támogatási Program	A program célja, hogy az ország ellátásbiztonsága növekedjen az egészségügyi veszélyhelyzetben a WHO ajánlásai alapján meghatározott kritikus termékkörökből. Az elnyerhető támogatás a hazai gyógyszer- és gyógyászati eszközgyártás beruházásainak támogatására irányult, amely a meglévő gyártóhelyek számának emelésére és hatékonyságuk növelésére, vagy új kapacitások kiépítésére volt fordítható.	1. kör: 30 cég esetében 41,4 Mrd Ft beruházáshoz 33,3 Mrd Ft költségvetési támogatás (2020. év – keretösszeg: 50 Mrd Ft) 2-3. kör: 32 cég esetében 45 Mrd Ft beruházáshoz 35 Mrd Ft költségvetési támogatás. (2021. év)
Mezőgazdaság, élelmiszeripar		
Nemzeti élelmiszergazdasági válságkezelő program	Vissza nem térítendő támogatás a COVID-19 járvány miatt nehéz helyzetbe került vállalkozásoknak az élelmiszertermelési kapacitások fenntartására, az élelmiszerellátási biztonság és exportpotenciál megőrzésére.	35 ezer vállalkozás támogatása 25 Mrd Ft értékben
Pályázat állattartó telepek korszerűsítésére	mezőgazdasági beruházások támogatása a haszonállatok tartására szolgáló építmények létrehozására, eszközök, gépek beszerzésére legfeljebb 2 Mrd Ft értékben	50 Mrd Ft keretösszeg
Pályázat kertészeti ágazat fejlesztésére	mezőgazdasági beruházások támogatása az üveg- és fóliaborítású növényházak építésére, korszerűsítésére, a zöldség-gyümölcs hűtőházi kapacitások bővítésére	30 Mrd Ft keretösszeg

Program megnevezése	Program célja	Program összege
Mezőgazdaság, élelmiszeripar		
Pályázat mezőgazdasági kisüzemek támogatására	15 000 EUR-nak megfelelő Ft összegű átalánytámogatást igényelhetnek az őstermelők, mikroállalkozások, amelyek vállalták, hogy a támogatási szerződés hatályba lépésétől számított 4. év végére a mezőgazdasági termelő tevékenységéből származó üzemmérete meghaladja a 6 000 EUR Standard Termelési Érték üzemnagyságot, vagy a mezőgazdasági termelésből és feldolgozási tevékenységből származó értékesítés nettó árbevétele meghaladja a 6 000 EUR-t.	2,5 Mrd Ft keretösszeg
Közlekedés és logisztika		
Kiemelt közúti projektek	autópályák, gyorsforgalmi útfejlesztések	228 Mrd Ft
Közúthálózat felújítása	térségi közútfejlesztések	175 Mrd Ft
Vasúthálózat fejlesztése	gazdasági növekedést szolgáló vasúti infrastruktúra beruházások	144 Mrd Ft

Forrás: <https://koronavirus.gov.hu/intezkedesek> alapján, ÁSZ szerkesztés

IV. A VÁLLALKOZÁSOK MŰKÖDŐKÉPESSÉGÉNEK MEGŐRZÉSÉT, FINANSZÍROZÁSI FORRÁSHOZ JUTÁST CÉLZÓ INTÉZKEDÉSEK

A Kormány a vállalati adók terén meghozott intézkedéseivel egyrészt a COVID-19 járvány káros gazdasági hatásai miatt a vállalkozások pénzügyi és adóadminisztrációs terheit szándékozott csökkenteni és így a vállalkozások működőképességét megőrizni és fenntartani, másrészt az adórendszeren keresztül a versenyképesség növelésére és a beruházások ösztönzésére törekedett.

1. Vállalati adókönyvitések

— Társasági adó

2020-ban a fejlesztési tartalék nyereségarányos 50%-os korlátja eltörlésre került (felső határ: 10 Mrd Ft, ami 2021-től megszűnt.)

Az intézkedés költségvetési hatása 2020-ban: Az intézkedés befolyásolta az éves adóbevételt, amely 406,5 Mrd Ft volt és 81%-ban teljesült az éves előirányzathoz képest, de 34%-kal meghaladta a 2019. évi adóbevételt (Nemzeti Adó- és Vámhivatal, 2020).

Az intézkedés eredménye: Az intézkedés lehetővé tette a fejlesztési tartaléknak az adózás előtti nyereség teljes összegéig történő igénybe vételét, amely a 2019-es adóévre is érvényesíthető volt. Ösztönzi a profit visszaforgatását a gazdaságba, beruházás-növelő hatása van.

— Kisvállalati adó (KIVA)

2020.01.01-től az adókulcs 13%-ról 12%-ra, majd 2021. január 1-től további 1 százalékponttal, 11%-ra csökkent. A bevételi értékhatár 1 Mrd Ft-ról 3 Mrd Ft-ra emelkedett, a megszűnési korlát 3 Mrd Ft-ról 6 Mrd Ft-ra nőtt.

Az intézkedés költségvetési hatása 2020-ban: 83,4 Mrd Ft adóbevétel folyt be éves szinten, az éves előirányzat 95%-ban teljesült, 18%-kal meghaladva a 2019. évi adóbevételt.

Az intézkedés eredménye: Az intézkedés elősegíti a magyar kisvállalatok fejlődését és versenyképességét.

2. A vállalkozások likviditását segítő adóintézkedések, adminisztráció csökkentés

— 2020-ban az iparüzési adó esetében eltörlésre került az adóelőleg-kiegészítés. 2021-től az adó mértéke 2%-ról 1%-ra csökkent a 4 Mrd Ft árbevétel vagy mérlegfőösszeg alatti kvk-k, valamint az egyéni vállalkozások körében.

Az intézkedés eredménye, költségvetési hatása 2020-ban: A vállalkozások 5 hónappal tovább gazdálkodhattak 80-85 Mrd Ft-tal.

- Az éves és soron kívüli társasági adó, a KIVA, a helyi iparüzési adó, az energiaellátók jövedelemadója és az innovációs járulék bevallásának és megfizetésének határideje négy hónappal meghosszabbításra került, 2020. szeptember 30-ig volt teljesíthető.

Az intézkedés eredménye, költségvetési hatása 2020-ban: Mintegy 600 ezer vállalkozás számára jelentett jelentős likviditási könnyítést, összesen mintegy 100 Mrd Ft nagyságrendben.

- 2020-ban a NAV a kkv-t megillető, visszaigényelt áfát 75 napos kiutalási határidő helyett 30 nap alatt, a megbízható adózók esetében 30 nap helyett 20 nap alatt kiutalta. A gyorsított áfa-kiutalásokra vonatkozó rendelkezések 2021-ben is hatályosak.

Az intézkedés eredménye, költségvetési hatása 2020-ban: A kkv-k anyagi helyzete és likviditása javult, összesen 743 Mrd Ft-hoz jutottak hozzá korábban a gyorsított áfa-visszatérítés révén.

- 2020 tavaszán a vállalkozások egy adónem tekintetében 5 M Ft-ot meg nem haladó összegű adómérséklést kérhettek a veszélyhelyzet megszűnését követő 30. napig egy alkalommal, ha az adótartozás megfizetése a veszélyhelyzetre visszavezethető okból ellehetetlenítette volna a kérelmező gazdálkodási tevékenységét.

Az intézkedés eredménye: Fizetés-könnyítés, adómérséklés lehetősége a veszélyhelyzetre visszavezethető okból fizetési nehézségekkel küzdő adózók részére.

- 2020 tavaszán 5 M Ft összegű adótartozásig kérhettek a vállalkozások 12 havi részletfizetést vagy 6 havi pótlékmentes halasztást a veszélyhelyzet megszűnését követő 30. napig egy alkalommal.

Az intézkedés eredménye: COVID-19 járvány első hulláma idején a veszélyhelyzetre visszavezethető okból fizetési nehézségekkel küzdő adózók részére jelentett speciális kedvezményt.

- A 2019. évi beszámoló leadási, megküldési határideje 2020. szeptember 30-ig meghosszabbításra került. Az intézkedés a vállalkozások mellett a költségvetési szervekre és egyéb szervezetre (alapítványok, egyesületek stb.) is vonatkozott.

Az intézkedés közvetlen költségvetési kiadással nem járt.

Az intézkedés eredménye: A COVID-19 járvány első hullámában adminisztrációs könnyebbséget jelentett és az egészségügyi kockázatot csökkentette.

3. Hitel- és garanciaprogramok

A magyar állam tulajdonában lévő Magyar Fejlesztési Bank Zrt. (MFB) és a hozzá tartozó vállalatcsoport, valamint a Magyar Export-Import Bank Zrt. (EXIM) hitel- és garanciaprogramokon keresztül finanszírozási csomagokat biztosított a hazai mikrovállalkozások, kkv-k, és nagyvállalatok részére a COVID-19 járvány terjedése következtében kialakult fizetési nehézségek és likviditási problémák kezelése, finanszírozási forráshoz jutás, továbbá a vállalati működőképesség visszaállítása és megőrzése érdekében. A programokat 80-100%-os állami kezességvállalás egészítette ki. A 2020. szeptember 7-i közlemény szerint ezen időpontig az új államilag támogatott hitelkonstrukciókra 1 360 Mrd Ft összegű hiteligenylés érkezett, amelyből 842 Mrd Ft-ra már leszerződtek.

A válságkezelést célzó hitel- és garanciaprogramokról a 9. táblázat ad áttekintést.

9. táblázat: A COVID-19 válsággal összefüggésben indított hitel- és garanciaprogramok

Hitel- és garanciaprogram megnevezése	Hitel- és garanciaprogram tartalma	Feltételes kötelezettségvállalás maximális összege (Mrd Ft)
Garantiqa Krízis Garanciaprogram	a hazai kkv-k és nagyvállalatok folyószámlahiteleikhez, forgóeszköz- és beruházási hiteleikhez vehettek igénybe 90%-os állami garanciavállalást	500
Krízis Agrárgarancia Program	agrár- és élelmiszeripari mikrovállalkozások és kkv-k folyószámla, forgóeszköz- és beruházási hiteléhez 90%-os alapítványi kezességvállalás	100
EXIM Kárenyhítő Hitelprogram	vállalkozások részére forgóeszközhitel legfeljebb 3 évre, beruházási- és befektetési célú hitel legfeljebb 6 évre kedvezményes fix kamattal	150
EXIM Kárenyhítő Hitelfedezeti Program	új, legfeljebb 3 éves futamidejű forgóeszközhitel és legfeljebb 6 éves futamidejű beruházási hitel esetén 100%-os állami készfizető kezesség	50
MFB Vis Maior Garanciaprogram	hitel-visszafizetési garancia kkv-k és nagyvállalatok részére 90%-os állami kezességvállalás	50
MFB Krízis Hitelprogram	mikro- és kisvállalkozásoknak általános beruházási célokra, forgóeszköz- és likviditásfinanszírozásra max. 150 M Ft hitel 2,5 %-os éves kamat mellett 80%-os állami kezességvállalás	180
MFB Versenyképességi Hitelprogram	nagyvállalkozások, illetve jelentős beruházást tervező középvállalkozások részére beruházás-, forgóeszköz- és likviditásfinanszírozásra, akvizícióra 80%-os állami kezességvállalás	150
Összesen		1 180

Forrás: Magyarország Konvergencia Programja 2020-2024 és Magyarország Konvergencia Programja 2021-2025 alapján, ÁSZ szerkesztés

V. CSALÁDVÉDELMI INTÉZKEDÉSEK

1. Családügyi adóintézkedések

← Négygyermekes anyák szja-mentessége

2020. január 1-től a legalább négy gyermeket nevelő nők a teljes gazdaságilag aktív életpályájuk alatt mentesülnek az szja megfizetése alól.

Az intézkedés költségvetési hatása 2020-ban: 12,3 Mrd Ft.

Az intézkedés eredménye: Az intézkedés 2020-ban mintegy 46 ezer nagycsaládos anyát támogatott.

← Családi járulékkedvezmény kiterjesztése

2020. július 1-től a családi járulékkedvezmény a négy járuléknemből létrejött társadalombiztosítási járulék (18,5%) teljes összegéből levonható.

Az intézkedés költségvetési hatása 2020-ban: 1 Mrd Ft.

Az intézkedés eredménye: A kedvezménnyel érvényesíthető összeg 1,5 százalékponttal nőtt, amely az alacsony jövedelmű gyermekes családoknál jövedelemnövelő hatású volt.

← Új építésű lakások áfa csökkentése 2021-től

2021. január 1-től az új építésű ingatlanok értékesítési áfája 27%-ról 5%-ra csökkent. Alkalmazható 2022. december 31-ig, építési engedély esetén 2026. december 31-ig.

2. A családi háztartások védelmét szolgáló intézkedések

◀ Hiteltörlesztési moratórium

A családok biztonságérzetének megerősítése érdekében 2020. március 19-én érvénybe lépett a hiteltörlesztési moratórium, amelynek értelmében minden magánszemély és vállalkozás 2020. március 18-ig megkötött hiteleinek tőke- és kamatfizetési kötelezettsége automatikusan felfüggesztésre került 2020. december 31-ig. Aki továbbra is törleszteni kívánta a hitelét, annak jeleznie kellett a bank felé. A moratóriummal 2021. június 30-ig élhettek a nyugdíjasok, a gyermeket nevelő szülők, az álláskereső és a közfoglalkoztatottak, valamint egyes vállalkozások (amelyek árbevétele minimum 25%-kal csökkent), majd 2021. augusztus 31-ig meghosszabbításra került.

A hiteltörlesztési moratórium közvetlen költségvetési kiadással nem járt.

Az intézkedés eredménye: A 2020. május 25-i adatok szerint a lakosság 60%-a, a nagyvállalatok 30%-a, a kkv-k 60%-a vette igénybe a moratóriumot, amelynek következtében mintegy 2 000 Mrd Ft többletforrás maradt a lakosságnál és a vállalatoknál.

◀ A veszélyhelyzetben lejáró családtámogatási ellátásokra való jogosultságok meghosszabbítása

A kisgyermekes családok jövedelembiztonságának erősítését célozta az az intézkedés, amely szerint a veszélyhelyzet alatt lejáró Gyermekgondozási díjra (GYED), Gyermekgondozást segítő ellátásra (GYES) és Gyermeknevelési támogatásra (GYET) való jogosultság a veszélyhelyzet megszűntetéséig meghosszabbításra került.

A családügyi intézkedés költségvetési hatása 2020-ban: 11 Mrd Ft.

Az intézkedés eredménye: A kedvezmény mintegy 60 ezer szülő esetében biztosította a háztartások jövedelmének védelmét.

VI. EGYÉB ADÓPOLITIKAI INTÉZKEDÉSEK

1. A munkát terhelő egyéni járulékok egyszerűsítése

2020. július 1-től a társadalombiztosítás ellátásaira jogosultakról, valamint ezen ellátások fedezetéről szóló 2019. évi CXXII. törvény módosítása alapján az egyéni járulékok (egészségbiztosítási járulék: 4%+3%, nyugdíjbiztosítási járulék: 10%, munkaerőpiaci hozzájárulás: 1,5%) egységes társadalombiztosítási járulékká (18,5%) olvadtak egybe.

Az intézkedés költségvetési hatása 2020-ban: Az intézkedés a társadalombiztosítási alapok járulék bevételeinek alakulását érdemben nem befolyásolta.

2. Az online számla adatszolgáltatási kötelezettség kiterjesztése

Az online számla adatszolgáltatási kötelezettség 2018. július 1-jétől került bevezetésre és célja az adóalanyok közti tranzakciókat érintő áfa-csalások elleni küzdelem, a fogyasztást terhelő adók beszedési hatékonyságának növelése, melyet a NAV felé történő valós idejű adatszolgáltatás tesz lehetővé.

Az online számla adatszolgáltatás két lépcsőben történő bővítése valósult meg:

- 2020. július 1-jétől az adatszolgáltatási kötelezettség értékhatára 0 Ft-ra csökkent és kiterjed valamennyi belföldi áfaalany-vállalkozás közötti számlaforgalomra,
- 2021. január 1-jétől az adatszolgáltatás teljes körűvé vált, azaz kiterjed a nem áfaalanyok részére kibocsátott számlákra is.

Az intézkedés eredménye: A kiterjesztett online számla rendszer hozzájárul az eÁfa bevallás-kijánlási rendszer 2021. év folyamán történő bevezetéséhez, mivel a gazdasági élet teljes adatforgalma láthatóvá válik a NAV számára. Az áfabevallás-tervezet NAV által történő elkészítése jelentősen mérsékelheti mintegy 500 ezer vállalkozás adminisztrációs terheit.

Jogszabályok jegyzéke

Törvények

1995. évi CXVII. törvény	a személyi jövedelemadóról
1997. évi CLIV. törvény	az egészségügyről
2004. évi XXXIV. törvény	a kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról
2007. évi CXXVII. törvény	az általános forgalmi adóról
2011. évi CCIV. törvény	a nemzeti felsőoktatásról
2012. évi I. törvény	a munka törvénykönyvéről (Mt.)
2012. évi CXLVII. törvény	a kisadózó vállalkozások tételes adójáról és a kisvállalati adóról
2012. évi CLXVI. törvény	a létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről
2018. évi L. törvény	Magyarország 2019. évi központi költségvetéséről
2019. évi LXXI. törvény	Magyarország 2020. évi központi költségvetéséről
2019. évi CXXII. törvény	a társadalombiztosítás ellátásaira jogosultakról, valamint ezen ellátások fedezetéről
2020. évi XII. törvény	a koronavírus elleni védekezésről
2020. évi LVIII. törvény	a veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készültségről
2020. évi XC. törvény	Magyarország 2021. évi központi költségvetéséről
2020. évi CXVII. törvény	Magyarország 2019. évi központi költségvetéséről szóló 2018. évi L. törvény végrehajtásáról
2020. évi CXXXIII. törvény	egyes törvényeknek az otthonteremtési akcióterv bevezetése érdekében szükséges módosításáról
2021. évi IX. törvény	a közfeladatot ellátó közérdekű vagyonkezelő alapítványokról

Kormányrendeletek, Kormányhatározat

47/2020. (III. 18.) Korm. rendelet	a koronavírus világjárvány nemzetgazdaságot érintő hatásának enyhítése érdekében szükséges azonnali intézkedésekről
70/2020. (III. 26.) Korm. rendelet	az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó humánjárvány megelőzése, illetve következményeinek elhárítása, a magyar állampolgárok egészségének és életének megóvása érdekében elrendelt veszélyhelyzet során a felnőttképzésben folyó oktatás és szakmai vizsgáztatás biztosításának eltérő szabályairól

96/2020. (IV. 10.) Korm. rendelet	a Gazdaságvédelmi Akcióterv keretében a veszélyhelyzet okán felvehető hallgatói hitelről
103/2020. (IV. 10.) Korm. rendelet	a kutató-fejlesztő tevékenységet végző munkavállalók veszélyhelyzet idején megvalósuló foglalkoztatásának a Gazdaságvédelmi Akcióterv keretében történő támogatásáról
104/2020. (IV. 10.) Korm. rendelet	a koronavírus világjárvány nemzetgazdaságot érintő hatásának enyhítése érdekében szükséges azonnali intézkedésekről szóló 47/2020. (III. 18.) Korm. rendelet munkajogi szabályainak a Gazdaságvédelmi Akcióterv keretében történő kiegészítéséről
105/2020. (IV. 10.) Korm. rendelet	a veszélyhelyzet idején történő csökkentett munkaidős foglalkoztatásnak a Gazdaságvédelmi Akcióterv keretében történő támogatásáról
140/2020. (IV. 21.) Korm. rendelet	Gazdaságvédelmi Akcióterv keretében a koronavírus-járvány gazdasági hatásainak mérséklése érdekében szükséges adózási könnyítésekről
195/2020. (V. 11.) Korm. rendelet	a Gazdaságvédelmi Akcióterv keretében az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó humánjárvány megelőzése, illetve következményeinek elhárítása, a magyar állampolgárok egészségének és életének megóvása érdekében elrendelt veszélyhelyzet során a felnőttképzésben folyó oktatás és szakmai vizsgáztatás biztosításának eltérő szabályairól szóló 70/2020. (III. 26.) Korm. rendelet módosításáról
225/2020. (V. 22.) Korm. rendelet	a Gazdaságvédelmi Akcióterv keretében a koronavírus-járvány gazdasági hatásainak mérséklése érdekében szükséges adózási könnyítésekről szóló 140/2020. (IV. 21.) Korm. rendelet módosításáról
485/2020. (XI. 10.) Korm. rendelet	a veszélyhelyzet ideje alatt egyes gazdaságvédelmi intézkedésekről
637/2020. (XII. 22.) Korm. rendelet	a hiteltörlesztési moratórium veszélyhelyzettel kapcsolatos különös szabályainak bevezetéséről
639/2020. (XII. 22.) Korm. rendelet	a koronavírus-világjárvány nemzetgazdaságot érintő hatásának enyhítése érdekében szükséges egyes intézkedésekről
694/2020. (XII. 29.) Korm. rendelet	az országos gyógyintézetek és az országos társgyógyintézetek működésének, valamint irányításának veszélyhelyzetben alkalmazandó szabályairól
2051/2020. (XII. 30.) Korm. határozat	egyes állami tulajdonú közösségi közlekedési társaságok egységes csoportszintű tulajdonosi struktúrájának kialakításáról

Fogalomtár

GDP	Bruttó hazai termék. Egyenlő az ágazatok vagy szektorok által előállított, alapáron értékelt bruttó hozzáadott értékek (azaz a kibocsátás és a folyó termelőfelhasználás különbségeinek) és az ágazatokra vagy szektorokra fel nem osztható termékadók és -támogatások egyenlegének összegével. (KSH-Módszertan (GDP))
fogyasztáshoz kapcsolt adók	Magába foglalja a következőket: általános forgalmi adó, jövedéki adó, regisztrációs adó, távközlési adó, biztosítási adó, pénzügyi tranzakciós illeték, turizmusfejlesztési hozzájárulás.
KATA	Kisadózó vállalkozások tételes adója. Az arra jogosult adóalanyok ezt az adót választásuk alapján fizetik. A kisadózó vállalkozás havonta a törvényben meghatározott tételes összeget fizet. A tételes adó megfizetésével az adóalany mentesül a társasági adó-, a személyi jövedelemadó-, a szociális hozzájárulási adó-, az egészségbiztosítási járulék-, a nyugdíj-járulék-, a munkaerő-piaci járulék-, az egészségügyi hozzájárulás- és a szakképzési hozzájárulás-fizetési kötelezettség alól. (2012. évi CXLVII. törvény 3. §-13. §)
kis- és középvállalkozás (kkv)	Az a vállalkozás, amelynek az összes foglalkoztatotti létszáma 250 főnél kevesebb, és éves nettó árbevétele legfeljebb 50 millió eurónak megfelelő forintösszeg, vagy mérlegfőösszege legfeljebb 43 millió eurónak megfelelő forintösszeg. (2004. évi XXXIV. törvény 3. § (1) bekezdés)
KIVA	Kisvállalati adó. Az adót – további egyéb feltétel teljesülése esetén – azon társaságok választhatják, amelynél a foglalkoztatottak létszáma nem több 50 főnél, valamint előző üzleti évükben nem érték el a 3 Mrd Ft árbevételt. Az adó mértéke az adóalap (személyi jellegű kifizetések és egyéb a törvényben meghatározott tételek egyenlegének összege) 11 százaléka. Ezt az adónemet választók mentesülnek a társasági adó, a szociális hozzájárulási adó és a szakképzési hozzájárulás megfizetése alól. (2012. évi CXLVII. törvény 15. §-24. §)
kritikus infrastruktúra	Kritikus infrastruktúra alatt a létfontosságú rendszerelemek értendők. A törvény 1. mellékletében meghatározott ágazatok – energia, közlekedés, agrárgazdaság, egészségügy, társadalombiztosítás, pénzügy, infokommunikációs technológiák, víz, honvédelem, közbiztonság-védelem – valamelyikébe tartozó szolgáltatás, eszköz, létesítmény vagy rendszer olyan rendszer-eleme, továbbá azok által nyújtott szolgáltatások, amelyek elengedhetetlenek a létfontosságú társadalmi feladatok ellátásához – így különösen az egészségüghöz, a lakosság személy- és vagyonbiztonságához, a gazdasági és szociális közszolgáltatások biztosításához, az ország honvédelméhez – és amelynek kiesése e feladatok folyamatos ellátásának hiánya miatt jelentős következményekkel járna. (2012. évi CLXVI. törvény 1. § j) pontja)
lakossági befizetések	Magába foglalja a következőket: személyi jövedelemadó, gépjárműadók, egyéb adók, illetékbecsítések, egyéb díjak.
reziliencia	Az Állami Számvevőszék megközelítésében valamely rendszernek (egyén, szervezet, gazdaság, stb.) azon képessége, amely által az erőteljes, meg-megújuló, vagy akár a sokszerű külső hatások ellenére is sikeres alkalmazkodásra képes. Képesség az eredeti, illetve jó állapotra való gyors vissza-, illetve átállásra.

RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

¹ áfa	általános forgalmi adó
² szja	személyi jövedelemadó
³ ÁSZ	Állami Számvevőszék
⁴ MÁK	Magyar Államkincstár
⁵ NAV	Nemzeti Adó- és Vámhivatal
⁶ KSH	Központi Statisztikai Hivatal
⁷ ITM	Innovációs és Technológiai Minisztérium
⁸ NHP	Növekedési Hitelprogram
⁹ GINOP	Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program
¹⁰ VEKOP	Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program
¹¹ WHO	Egészségügyi Világszervezet
¹² SZÉP Kártya	Széchenyi Pihenő Kártya

ÁLLAMI SZÁMVEVŐSZÉK

1052 Budapest, Apáczai Cs. J. u. 10. | 1364 Budapest 4. Pf. 54

TEL: +36 1 484 9100

email: szamvevoszek@asz.hu

web: www.asz.hu | www.aszhirportal.hu